

Huszonharmadik évfolyam.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlap-Könyvtár
Növendéknapló

1903. évi 479. szám.

Debrecenben, 1903. január 3.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

1903.

Boldog ujesztendőt kívánva atyafiságos szeretettel köszöntünk kedves olvasó e napon, midőn először adatik nekünk alkalom a megújult időben hozzád szólani s tovább indulni azon az uton, melyen eddig haladtunk s Isten segedelmével a jövőben is haladni akarunk.

Tudva van közönségesen, hogy az ujesztendő a különféle népeknél és időkben különféle időpontokra esett s a sokféle időmérési rendszerek között kettő sincs, melyek teljesen egybe-
vágók volnának s az év kezdete, felosztása, napjai és óráira nézve egymással megegyeznének. A zsidók *polgári* éve a szeptemberi ujholddal nyillik meg; a görögök az év első napját a nyári napfordulatot követő ujholdtól számítják. China, Persia, India stb. ismét más chronológiát ismer, melyben más a kiindulási pont s más az érák értékeinek egymásra vagy a történelmi eseményekre való vonatkoztatása.

Abban az egyben azonban nincs különbség a népek és idők között, hogy bármilyen lett légyen is chronológiájok, — az év kezdete mindenütt és mindenkor ünnep volt s annak sajátos jellege az emberek magaviseletében esetről-esetre s külsőképpen is kifejezésre jutott.

Megünnepezték e napot p. o. már az assyrok és babilionok s azt hitték, hogy a nemzeti főistenek, — amott Nabu, itt Merodah — királyi trónjukra felülve ezen a napon jósolják meg sorsát ugy az egyeseknek, mint az egész birodalomnak s ennek meghallgatására a nemzeti főisten trónja körül megjelennek s földig hajolva körben állanak e napon az ég és föld többi istenei is. A buddhisták ujesztendőben Buddhának a brahmán aszkéták felett kivivott győzedelmére emlékeznek s e nap egyike náluk a 3 nagy időszak ünnepnek. A görögök, rómaiak, germánok, örömben, vigaszágban töltötték e napot s köszöntve, ajándékozva egymást lakomákra gyültek egybe s a mai farsangi multságokra emlékeztető maszkokba öltöztek. Ezzel ellentétben az első keresztyének ujév napján böjtbe merültek *Ambrosius* szerint azért „ut ethnici intelligant ipsorum gaudia jejuniis nostris condemnari.“* A zsidóknál a *polgári* év kezdete (az egyházi év kezdete máskorra esvén) a leveles szinek kedélyes vig ünnepével vág össze.

A mi bennünket illet, kétségkívül reánk nézve is ünnep az uj esztendő; nem ugyan keresztyén ünnep, hanem a visszaemlékezésnek és a jövő reményeinek egyszerü, de a maga egyszerűségében is felsőges ünnepe.

Buskomolyak ezen a napon a mi érzelmeink általábanvéve, mert azoknak hurjain a kezdet és a vég gondolatai viharzanak s mulandó voltunkat soha elevenebben nem érezzük, mint most, midőn az idő sebesen forgó kerekeit látva, meg kell tanulnunk, hogy napjaink is e kerekre vannak kötözve s elmulnak, leperegnek azok gyorsan s uj nemzedék lép a régiek nyomába.

De midőn egyfelől erre emlékeztet bennünket az ujév, másfelől bizonyosokká tesz arról is, hogy „az *Ur* ad az ő népének erősséget“ s „Ő az, ki megváltoztatja az időket.“ Ezzel

* „Hospin, de origine Fest. concil. Turonense.“ fol. 26.

az igérettel lesz az ujév a remény ünnepevé.

A régi egyiptomiak irodalmának szemefénye az ugynevezett „*halottas könyv*“ volt, melybe a jövő boldogság feltételei voltak befoglalva. Ennek a könyvnek egy-egy példányát minden mumia magával vitte s ebből igyekeztek az életben maradottak megtanulni, hogy a változóságban nincs semmi félnivaló az emberre nézve.

Az a könyv, mely a mi reményeinknek forrása, *életnek könyve*, valaminthogy a mi Istenünk is nem a holtaknak, hanem az élőknek Istene. Azért bármennyire „megnehezült is ma az idők járása felettünk“ higyjünk e könyvbe letett isteni ígéretekbe. *As Ur megváltoztatja az idöket!*

Ezen a világon véletlenül semmi nem történik. Isten örök végzete az a termékeny anyaméh, melyből az események egymásután napfényre jönnek. Nincs história Ő nála nélkül!

Bármennyire borult lett légyen is azért az ég, hol az elhanyagolt esztendő utolsó napja leáldozék, — nekünk nem szabad a jobb jövő reményéről lemondanunk. Sok nehéz napokat élt már át, sok viharokat látott az evangéliumi keresztyénség; de vele volt az Ur mindenha s megszegyenülni nem engedte benne vetett reménységét. Nem fogja megengedni ezután sem.

A vakhit ugyan nem fog leszerelni. A milyen volt évezredek át, olyan lesz mindörökké.

Róma s a protestantismus alapját képező lelki szabadság, — egymást kizáró fogalmak! Ellenféltés sarkai ugyanazon delejnek! Azért a támadásra mindig készen kell lennünk; mert az a szellem, mely ha kell, bele játszik a politikába; kezét fog a hamissággal; felszítja a fajgyűlöletet, — bizony, nem fog megváltozni ebben a beállott esztendőben sem. Egy azonban igenis megváltozhatik; és ez az egy: a közmeggyőződés; a világ, — s hazánkban. — a nemzet erkölcsi felfogása! S ha ez bekövetkezik, akkor már megjött a mi várva-várt ujesztendők!

Meglehet, hogy ezt mi már nem érzük meg, — hanem akkorára már újabb milliók váltanak fel bennünket. De a jövő érdekében nekünk is vannak kötelességeink s ezekkel számot kell vetnünk már ma, — a beállott ujesztendő kezdetén. Hogy mik ezek a kötelességek? részletesen felsorolni alig lehet. Általános azonban megmondhatjuk: *megújítása és a Krisztus szellemében való átalakítása a világ társadalmi életének!*

E munkánkhoz az erőt az Isten Lelke adja, mely egy tudományra, egy akaratra vezérelte az apostolokat s segíti a mi erőtelenségünket is. Ragadjuk meg ezt a Lelket s ez vezéreljen a beállott ujesztendőben mindnyájunkat!

TÁRCA.

Közistentiszteletünk.

VII.

A felolvasások fölötti eszmecsere.

A fentebbiekben közölt hat felolvasás elhangzása után nyomban eszmecsere indult meg az Egyetemes szövetség gyűlésén azok egyes tárgyai fölött. Ez eszmecsere a következőkben állott.

Dr. Hubbard auburni lelkész Newyork-államból: Nem hiszem, hogy került volna nagyobb fontoságú kérdés gyűlésünk elé, mint az, a melyet Prime atyánk fia a keresztyén adakozásról, mint istentiszteletünk alkotó részéről terjesztett elénk. Válpontja jutottunk a missiók és a Krisztus ügyéért való támadó munka történetében. Ugy találtuk, mint gyakorlati tény, hogy az emberek fiai számára van nekünk egy egyszerű, egy könnyen érthető evangéliomunk, melyet hirdetni kötelességünk, s tudjuk, hogy azzal az evangéliommal és bizonyos mennyiségű pénzzel több nemes jellemet s váltásra érdemes lelket meg lehet nyernünk, — úgy hogy e világ evangélizálásának gyakorlati kérdése tisztán csak a pénznek a megszentelt pénznek, az élő Isten tiszteltetésében felhasznált pénznek a kérdése. Egy

pogány világ fekszik előttünk, mely kiált az evangéliomért; vannak megszentelt férfiak és nők, kik készek az evangéliom prédikálása céljából a világ végeire is kimenni: csak a pénz az, a mi hiányzik, csak a pénz, mely lehetővé teszi, hogy azok a megszentelt egyének vigyék ki az evangéliomot a pogány országokba. És manapság, ugyszólván, nincs kérdés, mely komolyabb figyelmet érdemelne tőlünk, mint ez a szóban forgó ügy, miképen hozzuk minden urvacsorához készülő ifju egyháztagnak, ki szereti az Ur Jézus Krisztust, élő felelősséggel járó tudatára, hogy a Jézus Krisztus ismeretének terjesztéseért és a világ evangélizálásáért adakoznia kell, és ezt az adakozást istentiszteleti ténynek kell tekintenie. Egyházunk erre a kérdésre az utóbbi néhány év alatt komoly és gyakorlati irányu nagy gondot fordított, s oda igyekezett minden, igénybevehető eszközzel hatni, hogy minden, urvacsorához készülő egyháztagtól jöjjön be az egyház pénztárába bizonyos, minden héten egyszer rendszeresen adott összeg a missiók ügyére. Csakis így van reményünk ahhoz, hogy e gondolatfolyamatot bevihetjük hiveink szívébe; csakis így értethetjük meg velök, hogy ők magok is egy rész Jezus Krisztusnak a világ evangélizálásáért küzdő nagy seregében, s csakis így várhatjuk egyházaink megújításának ama lelket, mely tényleg hatni fog és segít.

A nehézség abban áll, hogy hiveink nagyon gyakran nem érzik magokat felelősöknek és személyileg lekötelezetteknek arra nézve, hogy terjeszszék az evangéliomot a világ végéig. Ennek illusztrálására elmon-

A 1901-ik év mérlege.

Megjelent a vallás és közoktatásügyi miniszternek a jelentése a magyar közoktatásügy 1901. évi állapotáról. Ezen jelentésben külön fejezet szól az egyházi és hitéletéről. A miniszter eme jelentésében némely adatokból „a hitélet szilárdságára” következtet, más adatok meg szerinte „a vallásos élet nem lankadó éberségére vetnek világosságot.” Az egyházi élet fellendülését különösen a kereszteleési statisztikával bizonyítja, melyből kitűnik, hogy a g. katolikusoknál az újszülöttek közül 97.4%, a g. keletiek közül 99.5%, az ág. evangélikusoknál 99.8%, az unitáriusoknál 90.1%, a reformátusoknál 98.2% kereszteleztetett meg. Nagyon jellemző, hogy a katolikus egyházban megkereszteltek százalékáról azt jegyzi meg a jelentés, hogy „a r. katolikus egyház plébánia hivatalai még valamivel több keresztelest mutatnak ki, mint a hány római katolikus születés az anyakönyvbe bejegyeztetett.”

A hitélet erősödését következteti a miniszter az egyházi áldásban részesült házasságkötések arányszámának emelkedéséből is. A jelentés szerint ugyanis a római katolikusoknál a házasulók közül 97.6%, a g. katolikusoknál 97.3%, a görög keletieknél 86.3%, az ág. evangélikusoknál 99.9%, a reformátusoknál 98.7% részesült egyházi áldásban, az unitárius lelkészi hivatalok pedig hittel több tiszta unitárius házasságot mutatnak ki, mint a mennyi tiszta unitárius házasság a népmozgalmi adatok szerint köttetett.

Legnagyobb érdeklődéssel vizsgáltuk azonban az újabb időkben a felekezetek kötelekéből kilépettek és az áttértek statisztikáját, mert ezek a mi veszteségeinkről értesítettek bennünket. Az 1901-ik év is csak annyiban nyújt némi vigasztalást, hogy veszteségeink némileg csökkentek az 1896-ik év óta, mint a melyik évben a legtöbbet veszítettünk.

dom, hogy egy milliomos gazdag egyháztagnak a külmisió céljaira évenként egy shillinget szokott aláírni és fizetni. Lelkésze fölkereste egyszer, és így szólott hozzá: „Uram, ez nem jól van így; hiszen ön milliókkal rendelkezik.” „Igen, felelt a mi emberünk, a dolog tényleg így áll.” „És ön mégis csak egy shillinget ad a világ evangélizálására.” „Igaz, hogy annyit adok, de én rendszeres és aránylagos adakozó vagyok.” „Mit ért, kérem, az alatt, hogy ön rendszeres és aránylagos adakozó, ha millióiból csak egy shillinget ad?” „Azt értem, lelkész ur, hogy annak a vallásnak az arányában adok, a melyik vallásnak birtokában vagyok.”

Félek, hogy ha összeszedjük a mi adományozóinkat déltől föl északig, sok ilyen aránylagosan számító adományozóra találunk. Vajha jönne el az idő, mikor több vallás lesz a szivben és gazdagabb lesz az adományozási ösztön!

Dr. Mac Ewen A. R.-glasgowi lelkész: Hozzá óhajtok pár szóval szólani ahhoz a tárgyhoz, mely a templomi éneklés kérdésével foglalkozott. Minden előzetes készülés nélkül szólalok fel, de sajnálnám, ha azt hinnék, hogy a presbyteriánus világnak ebben a részében mindenki azt a nézetet vallja, melynek a felolvasó testvér itt kifejezést adott. Melységes hálával kell köszönetet mondanunk azért a rendkívüli haladásért, melyet az utolsó negyedszázad alatt a templomi éneklés terén tapasztalhatunk. Mikor közülünk többen még apró fiúk voltunk, az éneklés valami rendkívül nyomorult lábon állott, s valóban örvendezve látjuk az e téren azóta

A törvényesen bevett vagy elismert vallásfelekezetek kötelekéből 1901-ben Magyarországon 1672 lépett ki, tehát 326-tal több, mint az előző évben. A mi a kilépésekből az egyes vallásfelekezetekre háruló számszerű veszteséget illeti, magok a görögkeletiek az összes 1672-főre menő veszteségnek csaknem a felét viselik, a mennyiben ezen felekezetből 782 lépett ki, a r. kath. egyházból 301, az evangélikusok közül 253, míg a reformátusok, a kik a kilépések első két esztendejében 1896. és 1897-ben a kilépettek száma tekintetében a többi vallásfelekezeteket messze maguk mögött hagyták, most 250 kilépettel a 4-ik helyre jutottak. A g. katolikus vallást 75-en, az izr. vallást 10-en hagyták oda, az unitáriusok közül pedig csak egy lépett a felekezeteken kívül állók sorába.

Teljesen magváltozik azonban ez a sorrend, ha a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvény életbelépése óta elteit 6 esztendő adatait összefoglaljuk. Ekkor ugyanis 5223 kilépettel a sor élére a reformátusok kerülnek, a görögkeletiek 4676-ot, a r. katolikusok 3167-et az ág. evangélikusok 448 at, g. katolikusok 216-ot, az izraeliták 77-et, az unitáriusok 7 főt vesztek a kilépés által.

A miniszter szerint a felekezetből való kilépés okait fürkésző adatgyűjtés eredményei megnyugtatóknak tekinthetők. A kilépést előidéző elhatározás belső rugója ugyanis legtöbb esetben nem vallási közönyösség, hanem az a tény volt, hogy a felekezetből kilépő legtöbbször éppen vallási rajongásától vezetve, lélekben már régóta nem tartozott azon felekezethez, a melyhez őt a külső kötelek csatolta, s így ezen különben is meglazult kötelek feloldásának az illető felekezetre nézve erkölcsi szempontból fontossága és hátránya nincs. A felekezetből való kilépés oka ugyanis 810 esetben (ebből 113 esetben az egyházi adók terhes voltával párosulva) a nazarénus, 310 esetben (ebből

tett haladást. Azt hiszem, hogy a presbyteriánus egyházakban általában egyértelmű az a nézet, hogy mi sem volna szomorubb dolog, mintha e tekintetben a huszonöt évvel ezelőtti állapotokra kellene visszatérnünk. Azt hiszem, hogy templomi éneklésünk terén kell valamelyes szabadsággal rendelkezünk, s nagyon előnyünkre van, ha e szabadságot felhasználjuk. E nagy előnyök egyike, a rituális énekeket használó egyházakkal szemben abban áll, hogy mi alkalmazni tudjuk templomi szolgálatainkat a különös viszonyokhoz s a helyiségre és gyülekezeteink jellemére tekintettel készült saját berendezésekhez. Ez okból én, legalább a magam részéről, határozottan visszautasítok templomi éneklésünkben minden rideg egyformaságot s nem járulok hozzá ahhoz a törekvéshez, mely bizonyos törvények által akarja megkötni szertartásainkat, melyek alkalmassok egy helyen, de a másikon teljesen alkalmatlanok. Nem hiszem, hogy előmozdítaná az áhítatosságot, ha például Amerika szélső rengetegeiben, vagy a mi nyugati felföldünk egyes részein az istentisztelő hívek ugyanolyan szertartásokra köteleztetnének, a melyek egészen megfelelőek, mondjuk, Newyorkban vagy itt Glasgowban. Zenetudásuk vagy ismeretük, a szertartások különböző részeiben való részvételi képességük ugyanis különböző, s azt hiszem mi, mint rituálét nem használó egyház, nagy előnytől fosztanak meg magunkat, ha olyan szabályok nyüge alá helyezkednénk, melyeket semminemű tekintélyvel azon kívül, hogy apánk és elődeink is azok szerint éltek, támogatni

158 esetben az egyházi adók terhes voltával karöltve) a baptista szektához való áttérés, illetőleg, mint a közigazgatási hatóságok jelentései hangsúlyozzák, már régen az említett szektákba való tartozás volt, úgy, hogy a kilépés lényegében nem más, mint a felekezeten kívül állás tényleges állapotának a törvényadta lehetőségénél fogva a törvényes formában külsőleg is kifejezésre juttatása. A nazarénus szekta főként a g. keletiek és róm. katolikusok közül toborzott híveket, a baptista szekta a g. katolikusok és ág. hitv. evangélikusok közt hódított. Az egyházi adó terhes volta önmagában 374 esetben volt a kilépés oka, legtöbbször az ág. evangélikusoknál és a görög keletieknél. A lelkészszel való vizsgálódás 23 g. katolikusot készítetett a felekezeten kívül állók sorába való lépésre.

Az áttérések statisztikája még elszomorítóbb ránk reformátusokra nézve. 1901-ben 6164 áttérés történt, 160-nal kevesebb, mint 1900-ban, de 36-al több, mint a mennyit az utolsó hat év áttérteinek évi átlaga tesz. Az áttérések révén, mint az előbbi években, az idén is a római katolikus vallásnak volt legnagyobb nyeresége: e vallásra ugyanis 2755-en tértek át, míg belőle csak 889-en léptek ki, s így híveinek száma az áttérések következtében többlet szaporodott, mint bármely előző évben, szám szerint 1866-tal, főképp a reformátusok, azután az ág. hitv. evangélikusok, izraeliták és görögkeletiek rovására. A r. kath. valláson kívül még csak a g. katolikusoknak volt 579 főnyi, legnagyobb részt a görögkeletiektől elhódított nyereségük. Valamennyi többi vallásfelekezet áttérési mérlege veszteséggel záródik. Legtöbbet, számszerint 840-et a g. keletiek vesztek, utánok 831 főnyi veszteséggel a reformátusok következnek. Az izraeliták 468-al, az ág. hitv. evangélikusok 194-el, az unitáriusok százzal fogytak az áttérések következtében. Mindössze Horváth-Szlavonországban jegyezhető meg azon örvendetes

esemény, hogy a r. katolikusok 126 főnyi veszteségével szemben a reformátusok 40 főnyi nyereséggel bírnak.

Mi reformátusok tehát veszítünk évről évre, s a *folytonos veszteségek közepette csak annyi vigasztalásunk lehet, hogy veszteségeink 1896. óta némileg csökkentek. A római kath. egyház ellenben hódít az összes többi felekezetektől.*

Ha csak egyedül Magyarországot tekintjük és nem kísérik figyelemmel korunk eszméáramlatát, mely más országokban a protestantizmusnak kedvez, talán hajlandók volnánk mi is arra gondolni, hogy a római katolicizmus a maga igazságainak hódító erejével emelkedik. Azonban napjainkban egyetlen józan gondolkozású, felvilágosodott ember sem állítja ezt.

Egy ténnyel állunk szemben és ez az, hogy a katolicizmus nálunk ez idő szerint kivételesen még hódít. Mik lehetnek eme kivételes okok?

Nem akarok visszamenni az egyházpolitikai törvényekkel összefüggő okokra, ezuttal csak a leginkább szembeötlő okot akarom kiemelni. Lehetetlenség észre nem venni, hogy az eredményekben igen nagy szerepet játszik a nagy egyházi vagyon, továbbá a különféle szerzetesrendek és a legkülönbözőbb címek alatt alakult egyesületek, melyek oly nagyfokú egyháztársadalmi tevékenységet fejtenek ki, a melyet más protestáns államokban sem mindenütt fejtenek ki a protestánsok. Ismeretes, hogy *nálunk különösen az utóbbi évtizedben mennyire megszaporodtak a különféle katolikus egyesületek, melyek már tényleges eredményekre is hivatkozhatnak, s a Regnum Marianum megvalósítására törekednek.* Eszközeiket nem igen valogatják meg, mert ime már az ifjuságnak minden iránt fogékony lelkébe is becsepegtették a felekezeti gyűlölködés tüzet, s a magyar nemzet gyönyörködhetik az utcákra is kivitt ama tüntetésekből, melyek

nem lehet. Különböző helyiségekben és különböző nemű gyülekezeteinkben vezessük úgy istentiszteleteinket, a hogy az a legkívánatosabb; és míg szabadságunkat megfelelő tisztességgel használjuk, és míg nem feledjük el Isten népének méltó igényeit: ismerjük el azt is, hogy olyan szabadsággal rendelkezünk, melyért hálát adhatunk Istennek. A presbyteriánus egyházak különbözhetnek egymástól e tárgyat illetően, de abban az egyházban, melyben lelkész vagyok, a skót egyesült presbyteriánus egyházban, állandó elv az, hogy a presbyteriumokat teljes felelősség illeti a templomi énekléssel egybefüggésben levő minden kérdést illetően. Ez azonban olyan felelősség, melylyel presbyteriumainknak semmi dolga, ha ugyan a lelkész kellő gondal jár el a nyilvános istentisztelet vezetésében; és igen nagy erőt nyújt nekünk annak az elgondolása, hogy kivéve egy nehéz vitát, mely negyven évvel ezelőtt az orgonának templomainkba való beállítása ügyében folyt, soha nálunk nem volt eset arra, hogy valamely lelkészünk a ritualismus utjaira tévedett, vagy olyan templomi éneklést hozott volna be, mely ellene volt a gyülekezet érdekeinek.

Rennie Jakab glasgowi lelkész: Nagy tetszésemmel találkozok, hogy Dr. Mac Ewen atyánkna az ő olyannyira sikerült felszólalásában hangot adott annak a nézetnek, hogy istentiszteletünk ezen fontos alkalmában meg kell a kellő szabadságnak lenni. Örömmel szolgál, hogy a templomi éneklésről abból a Walesből, annak a népnek a köréből emelkedett hang, melynek

talán a skótot kivéve, egyetlen nemzet sem áll fölötté a zene szeretetében és a zenei képességeiben. A hallott felolvasás szellemével szívesen megegyezem, de itt és ott merültek föl abban olyan célzatok, melyek a templomi éneklés menetét nagyon is egy csatornába akarják terelni. A felolvasó például úgy mutatott rá a gyülekezeti éneklésre, mint Isten magasztalása egyetlen nagy eszközére. Én már a magam részéről több mint negyven év óta buzgok, lelkem minden melegével a gyülekezeti éneklés ügyében, de ennek dacára is nem tudnék azon nézet mellett foglalni állást, hogy egy presbyteriánus templomban ez volna Isten tiszteletének egyedüli módja. Úgy gondolom, helyes dolog valamivel közelebből venni tekintetbe ezt a dolgot, tehát gyökerére menni, meg kell hogy kérdezzük magunktól azt, hogy miért tetszett Istennek zenével kapcsolni össze annak az istentiszteletnek egy részét, melyet ő tőlünk, keresztyénektől megkíván? Ha megvizsgáljuk e kérdést, a felelet alig lehet egyéb, mint az, hogy ez azon zenei adományok végett történik, melyekkel Isten maga ajándékozott meg bennünket, továbbá azon öröm végett, melyet ezen adományok gyakorlása az emberi szívre és emberi elmére teszen. Másszóval az éneklés két szempontból fontos: *kifejez az valamit és benyomást gyakorol valamire.* s úgy gondolom, hogy gyakran egyoldalúak vagyunk az ének ilyenmü jelentőségének felfogásában. Nagyon gyakran csak úgy nézünk arra, mint azon imádat, köszönet és hálaadás érzelmeinek kifejezésére, melylyel Isten iránt viselte-

a kereszt mellett az állami jellegű budapesti egyetemen is megtörténhetnek a magyar tudományosság nagyobb dicsőségére.

Nem így van ez más protestáns államokban, a hol a protestánsok oly nagy foku egyháztársadalmi tevékenységet fejtenek ki, hogy a katolikusok egyesületeivel és szerzetesrendeivel bátran felvehetik a versenyt.

Az ilyen államokban a katolicismus marad alul a küzdelemben. Gondoljunk csak az egy millióra sem emelkedő francia protestánsokra, a kik széleskörű egyháztársadalmi tevékenységükkel már oda érlelték a dolgot, hogy a francia katolikus papság a schizmatól egészen komolyan fél.

Ezen tényekből mi magyar protestánsok is vonjuk le a consequentiákat, s higgyük el, hogy *mi mindaddig veszíteni fogunk, míg csak legalább is oly nagy mérvű egyháztársadalmi tevékenységet ki nem fejtünk, mint a melyet a katolikusoknál látunk.*

De viszont a protestantismus elvei alapján a mostaninál fokozottabb erővel megindítandó egyháztársadalmi tevékenység oly hatalmas erkölcsi erőt fog képviselni a katolicizmussal szemben, hogy végre is javunkra fog billenni az áttérések mérlege. Fődolog, hogy ne engedjük megingatni ama hitünket, hogy a korszellem a mi pártunkon van!

Barcsa János.

A tüzbiztosításügy a tiszántuli ev. ref. egyházkerületben és a Fonciere pesti biztosító intézet.

Fenti cím alatt, ez előtt 13 évvel, a *Sárospataki lapokban* (lásd: Sárospataki lapok 1889. évi 39. szám)

tünk; pedig nem szabad szemünk elől eltéveszteni azt a másik szempontot sem, hogy imádó érzelmeink zenei kifejezése által behatással vagyunk másokra is. E miatt aztán több gondot kellene fordítani, mint a hogy azt a presbyterianus egyházak általában tették, az egyházi éneklésre, s bizonyos határok között a legjobb zenére volna szükségünk, olyanra, mely tartósan gyönyörködtet és jó benyomást gyakorol nemcsak az éneklőkre, hanem azokra is, kik az ének hallgatása végett jöttek a templomba.

És ez visz át engemet annak a pontnak megbeszélésére, hogy szeretném tudni, miért lehetetlen egy keresztyén gyülekezetre nézve Istent egy teljesen begyakorlott és a gyülekezet tagjaiból álló énekkar ajkai által magasztalni? Miért nehezebb Istent egy énekkar éneke által dicsérni, mint a milyen nehézséget az okoz, hogy a gyülekezet a lelkész ajkai által imádkozik Istenhez? Még eddig nem tudtam belátni, hogy miért nem volna lehető a templomi éneklést oly módon rendezni be, a mi — s nézetem szerint ez első sorban kívánatos dolog — változatosságot hozna be éneklésünkbe. A miért én felszólalok, az abban áll, hogy míg mi úgy nézzük a gyülekezeti éneklést, mint az Isten dicséretének egyik kiváló módját és elemét, szeretnék nyitott ajtót hagyni azoknak a zenei érzékkel bíró keresztyén férfiaknak, a kik úgy gondolkoznak, hogy lehetnek Isten dicsőítésének más olyan módjai is, melyek ő előtte kedvesek s közülünk azoknak, kiknek zenei fül, ez a nagyon finom dolog adatván, nagyon kelle-

egy közleményem jelent meg, melyben még az 1902-ik évvel lejárá 12 éves szerződés megkötése előtt, rámutattam arra, hogy az egyházkerületünk által, a Fonciere pesti biztosító intézettel kötött szerződés, *egyházainknak* egyáltalán nem biztosít semmi előnyt, holott ily tömeges biztosításnál, arra, kétségtelenül, joggal számíthatnánk. Rámutattam más oldalról arra is, hogy a Fonciere pesti biztosító intézet üzletfejlődése, vagyoni ereje nem nyújt kellő alapot a szerződés újabb megkötéséhez, dacára annak, hogy ilyen tekintélyes erkölcsi testülettel való szoros kapcsolat, egy biztosító intézetnek nem csekély előnyököt biztosít. Az újabb szerződés azonban, az 1890. évi októberi egyházkerületi gyűlés 333. sz. határozata értelmében ismét megkötött a Fonciere pesti biztosító intézettel. Azt nem tudom, hogy az én szerény cikkemnek volt-e valami hatása ez ügyre. De az kétségtelen, hogy a szerződés megkötését hosszas és körültekintő tárgyalás előzte meg. Az egyházkerület javára nagyobb előnyök lettek biztosítva, amiben nagy érdeme van *gróf Tisza István*, mint bizottsági előadó tevékenységének. Mert, míg az 1878-iki szerződés értelmében, az egyházaknak 5% engedményt adott, az egyházkerületnek pedig további 15% ot fizetett vissza a díjakból s ezzel a szövetkezés minden előnye kimerített: addig az 1890. évi szerződés szerint az egyházaknak hasonlólag 5% engedmény biztosított, az egyházkerületnek pedig a díjak további 18%-ának s a fennmaradó tiszta haszon felének visszafizetése köttetett ki. *De a biztosítási díjtételek változatlanok maradtak.* Így tehát a szövetkezet tagjai, a nagy teherrel küzdő egyházak, saját személyükben ezuttal sem részesültek semmi előnyben.

Az 1890. évben kötött szerződés az 1902-ik végével lejárt s immár az üzleti barátság 34-ik éve záródott közöttünk. Igaz ugyan, hogy a szerződés egyházkerületünk és a Fonciere pesti biztosító intézet között, az

mesek és háladatosságra ösztönzők. Ugy látom pedig, hogy némelyek a magasabb zenét az istentisztelet szellemi lényegével össze nem illő dolognak tekintik. Már pedig szeretném tudni, hogy egy zsoldárdallamnak művészet nélküli, orgonával vagy orgona nélkül — többnyire orgona nélkül való durva és darabos éneklésében van-e valami szellemi, s egyáltalában valami olyan, a mi szellemiséget ébresztene az emberekben? Azt hiszem, hogy a valószínűség teljesen a másik oldalon van, s negyven év óta érdeklődvén ezen ügy iránt, csatlakozom ahhoz, a mit Dr. Mac Ewen arról a rendkívüli haladásról mondott, melyet az éneklés terén közistentiszteletünk tett. Csak a ki ügyelt e dologra és ki talán gyakorlati érdeklődéssel is viseitett ez iránt, csak az láthatja a negyven év előtti és a mai templomi éneklés közötti különbséget, mondhatjuk: ellentétet, és a dolog még sokkal jobban állana, mint a hogy áll, ha mi, az evangéliom szolgálói kellő figyelmet fordítottunk volna arra. Sokan elmulasztottuk, és pedig csufos módon mulasztottuk el e tekintetben való kötelességünket, és a templomi éneklést vagy egészen a maga szabadjára hagytuk, vagy teljesen az énekezőknek engedjük át. Luther azt mondotta egyszer: „Én nem bocsátom ki az evangéliom prédikálására az olyan fiatal embert, a ki nem ért jól a zenéhez.“ Vajjon hány templomi szószék maradna az esetben üresen, ha Luther szavai életbe lépnének?!

Barbour János lelkész az északamerikai Alabama államban levő Birminghamból: Az utóbbi fel-

ujabb 12 évre már ismét megkötöttem, a folyó évi májusi e.-ker. gyűlés 16. sz. határozata alapján. Így alábbi szavaimnak kevés, vagy éppen semmi gyakorlati haszna nem lesz. Mindazáltal, mivel a mi anyaszent-egyházunk, a szabadvizsgáldás fészke, családi tűzhelye: bátorságot veszek magamnak, hogy elmondjam az újabb szerződésre vonatkozó véleményemet. Hiszen nagyon sokunkat, összevéve az anya-, leány- és fiókegyszázakat, 1252 egyházat érdekel az, melyek között a legtöbb nehéz anyagi gondok között él. Ilyen nagy területet érdekelő közügy, mégis csak érdemes, hogy szóvá tétessék. S ha alaptalan aggodalmaknak, vagy helytelen véleménynek adnék kifejezést: alkalom nyílik arra, hogy velem együtt, mások is megnyugtattassanak.

Mindenek előtt, lehetetlen kifejezést nem adnom annak, hogy az egyes gyülekezetek érdekei a biztosítási szerződés megkötésénél, — szerény véleményem szerint — sem a múltban, sem a jelenben kellő figyelemben nem részesültek. Ennek igazolására talán elég, ha annyit hozok fel, hogy a biztosítási díjak s az egyházaknak nyújtott kedvezmények 1868-tól a folyó év végéig semmit sem változtak. Már pedig ezen idő alatt a biztosítási ügy a folyvást növekvő verseny folytán, kétségtelenül változott.

A folyó évben kötött szerződés a régivel szemben valamivel előnyösebb ugyan, de, szerintem ma sem biztosít egyházainknak annyi előnyt sem, mint amennyit egy magán fél élvezhet. Az egyházak részére szerzett előny mindössze annyi, hogy a szilárd falazatu épületek nádteteje 100 kor. érték után, 85 fillér helyett 80 fillérrel, a nem szilárd falazatu épületek zsin-dely teteje 100 kor. érték után 55 fill. helyett 40 fillérrel biztosítatik; a nádtetők pedig 100 fillér helyett 90 fillérrel biztosítatnak ezután. E kedvezményesnek látszó díjtételeknél azonban sokkal kedvezőbb díjtétele-

ket érhetnek el, minden szövetkezeten kívül álló, magán felek is. Mert, nem szilárd falazatu nádtető épületeiket is, könnyen biztosíthatják 80 fillér díjtétel mellett s ezen kívül több éves biztosításnál, 6 évre egy ingyen évet, sőt 10 évre 2 ingyen évet is nyerhetnek, ami 20—25% évenkénti engedménynek felel meg. Egyházaink pedig, dacára a magasabb díjtételnek ingyen évet nem élvezhetnek, mert ez részükre biztosítva nincs. És így, az egyházaknak a szövetkezésből, a tömeges biztosításból nem csak hogy semmi hasznuk nincs de határozottan káruk van.

Igaz ugyan, hogy ezzel szemben az egyházkerület, mint testület, a biztosításból jelentékeny hasznot húz. Az előbbi szerződésben biztosított 20% helyett, most 23% díjvisszatérítés van javára a kikötve (amelyből 5% az egyházmegyék között osztatik szét, 3% a lelkeszi nyug- és gyámintézeté) ezenkívül a tiszta haszon felét kapja ezután is, épügy, mint a most lejáró időszakban, ami ügynöki jutalekul tagadhatatlanul szép összeg. Elismerem azt is, hogy a tömeges biztosításból egyházkerületünk pénztárába befolyó összeg, részben egyházkerületünk érdekeit szolgálja, részben jelentékeny alaptőkét képvisel. De ha szükség van arra, hogy egyházaink a rendes közigazgatási költségen kívül, az egyházkerület céljaira megadóztassanak: ezt az adóztatási kulcsot, nagyon méltánytalannak sőt igazságtalannak tartom. Méltánytalannak és igazságtalannak tartom pedig azért, ezt a *nem egyenes (indirekt) adót*, mert a legerőtlenebbeket, legtehetetlenebbeket sújtja legnagyobb mértékben. Nem hiszem, hogy kétségbe vonná valaki, hogy minél vagyonosabb, tehetősebb valamely egyház, annál szilárdabban s tüzmentesebben épít. Debrecen, Hódmező-Vásárhely stb. nem épít paplakait s iskoláikat *sárfalból* s nem fedik *náddal, zsuppal*. De bizony, szegény egyházainknak, ami — sajnos — mégis csak a nagyobb tömeg, nincs módjuk-

szólaló jó részben elmondta azt, a mit én akartam mondani; úgy hogy tulajdonképen csak azt akarom most már megjegyezni, hogy mikor egy walesi ember vette kezébe e tárgy fejtegetését, én teljes bizalommal néztem annak sikerülte elé. Ezen atyánkfia és az ő népe élő tanúságot szolgáltat ahhoz a tényhez, hogy nem lehet beszélni jó templomi zenéről a zene tudományának tanulmányozása s a népnek az iránti mélyebb érdeklődése nélkül. Más szóval: ha azt akarjuk, hogy gyülekezeteinkben magasabb zene legyen, művelnünk kell azt. Az utolsó szónok hatalmas érvekkel szólott e felfogás mellett. Azt hiszem azonban, hogy jó lesz nézetünket Pál apostollal is megerősíttetni s felidézni tőle, a mit az efézusbeliekhez írt levelében mond: „Még ne részegedjétek a bor miatt, melyben bujálkodás van, hanem inkább teljesedjétek be Szent Lélekkel. Szólván ti magatok között éneklések és isteni dicséretetek által és lelki énekek által,“ a ki tehát ily módon törvényesíti a magasabb zenei darabok éneklését, melyet természetesen a zsoltárok éneklésével kell fölváltani. Óhajtom még hangsúlyozni a lelkésznek a zenével szemben való kötelességét is. Miért van az, hogy a gyülekezetekben nincsen erősebb zenei érzék? Részben azért, mert úgy látszik, mintha egyes lelkészeink valami, az értelemre nem ható eszköznek tekintnék a zenét, holott valamennyi művészet között az a legértelmibb tényező, mert a tudomány fejlesztette azt hosszú időkön keresztül és tanult emberek adták azt a nép szájába, kezébe. Így ez a nagy walesi nép, a némethez hason-

lól, igazolja azt a tényt, hogy a népnek hymnusokban való éneklése mint ment kéz kezét fogva együtt az énekkarokkal. A walesi népet gyakorolják a zenében, úgy hogy mikor ők templomaikban összegyülekeznek, hatalmas erővel és sikerrel szoktak énekelni. Azt tartom hát, hogy minden lelkésznek nagy kötelessége az, hogy támogassa a jó zenét az éneklési istentisztelet körében, de látom, hogy nem minden lelkész tudja felismerni az ő, zenéhez való viszonyát. A lelkész lévén az éneklés vezetője, ne bizza azt másra. Ő e téren bizonyára tehet valamit, s legalább ne dicsekedjék oly fogatkozásokkal, melyek kulturájának esnek rovására. A presbyteriánus lelkészek nagy száma rendkívül tudatlan a klasszikus zene terén. Úgy gondolja, hogy hátrányára szolgálna, ha járatlanságot árulna el a székes templomok és a nagy festmények megítélésében, de ha egy zenei műdarabról van szó, azt negélyezi, hogy abban áll az ő műveltsége, ha arról egyáltalában semmit sem tud. A zene, nagyban véve, a civilizációnak és a vallásnak a terméke; a keresztyénség adománya az a világ részére; a pogányság sohasem létesített zenét. Mindenütt a keresztyénség vonalán indult meg annak az árama. Feltalálható az a római katolicizmusban, a püspöki rendszer hiveinél, a protestánsoknál és valamennyi evangélikus hitű egyházban. Hitünkkel együtt egyenesen szállott az le ránk, és én, ha magam maradok is, szabadságot igénylek magamnak e tárgy körül. Én úgy gondolom, a mint ezt Dr. Mac Ewen nagyon jól kifejtette, hogy minden gyülekezetet

ban kőből vagy téglából építkezni, réz- vagy vaslemez-
zel, palával, avagy cseréppel fedni épületeiket. Sőt, ha
igy pusztulunk, veszünk, maholnap odajutunk, hogy még
templomainkat is sárfalból kell építenünk s náddal fed-
nünk. Már pedig, nagyon természetesen, minél tűzve-
szélyesebb valamely épület, ugyanazon érték után,
annál magasabb díjat kell fizetnie a biztosítónak. Hivat-
kozom p. o. a megkötött biztosítási szerződésre, amely
szerint *szilárd falazatu* (kő, tégl) *réz.-pala.-kőpép-
és cseréptetőket* biztosításánál *100 korona* biztosítási
érték után *11¹/₄ fillér* a biztosítási díj; *nem szilárd
falazatu* (sár, vályog) *nád, gyékény* vagy *szalma-
tetőzet* biztosításánál pedig, ugyancsak *100 korona*
biztosítási érték után *90 fillér* a biztosítási díj. Vegyünk
most már alapul csak *1000 kor.* biztosítási értéket.
Egy vagyonos egyház a *11¹/₄ fill.* díjtétel szerint
fizetni fog *1000 kor.* után *1 kor. 12¹/₂ fillér* biztosí-
tási díjat, *egy szegény egyház pedig 9 koronát.*
Mármost, az egyházkerület a szerződés szerint kap
ezen díjakból *23%* engedményt, továbbá: a tiszta
haszon felét, ami ismét, legalább *25%*. Összesen visz-
szakapja tehát az *egyházkerület* a befizetett díjnak
legalább *48%*-át. Igen, de e *48%* a vagyonos egyház
által *1000 korona* érték biztosítása után befizetett *1
kor. 12¹/₂ fillér* biztosítási díjból *csak 54 fillér* éven-
ként, de a szegény egyház *9 kor.* biztosítási díjából
4 kor. 32 fillér. 12 év alatt pedig, míg amaz csak
6 kor. 48 fillérrel adózik, emez a tehetetlenebb *51 k.
84 fillér* adót kénytelen fizetni. Hogyne volna tehát
méltánytalan és igazságtalan ez a nem egyenes (indi-
rekt) adó?

Ha az egyházkerület csupán arra terjeszkedik,
hogy az egyes egyházak érdekeinek csorbitása nélkül,
a tömeges biztosításból hasznot kíván: ebben mind-
nyájuknak támogatnunk kell. S alig hiszek olyan egy-
házat, a mely azt készséggel ne tenné. De itt nemcsak

hogy az egyes egyházak érdekei nincsenek megvédve,
hanem határozottan meg vannak károsítva. Mert pró-
bálja meg akármely egyház, bármely társulatnál a biz-
tosítást s meg fog róla győződni, hogy nem szilárd
falazatu, náddal vagy zsuppal fedett épületeit *szívesen
biztosítják* 100 kor. érték után *80 fillérért* s ezen kívül
10—12 éves biztosítás esetén *szívesen adnak 2 ingyen
évet* avagy *20—25% évenkénti tartamengedmenyt.*
És így, míg a szerződéses Fonciere pesti biztosító inté-
zetnél *1000 korona* érték után, a *90 filléres* díjtétel
mellett a kitűzött *5%* engedmény lerovásánál fizetni
kell évenként *8 kor. 35 fillért*, tehát 12 év alatt *102
kor. 60 fillért*, addig más társulatnál a *2 ingyen év*
helyett nyerhető *25%* tartamengedmény lerovásánál
80 fillér díjtétel mellett *1 évre* fizetnie kell *6 koronát,*
12 év alatt pedig *72 koronát,* vagyis *30 korona 60
fillérrel* kevesebbet, ami *10 ezer korona* érték biztosí-
tásánál már *306 koronára* rug. De hivatkozhatom, mint
határozott példára a *gégényi egyházra,* a melynek
15460 korona értéket kell biztosítania. A szerződéses
Fonciere pesti biztosító intézetnél ezen összeg után
fizetnie kellene évenként *112 korona 64 fillért,* a
Magyar-Francianak pedig *80 korona 35 fillért;*
és így egy évre *32 kor. 29 fillérrel* fizet kevesebbet,
ami *12 év* alatt *387 kor. 48 fill.* tekintélyes összeg.
Ilyen világitás mellett, ami pedig száraz tény, azt hiszem,
bárki is belátja, hogy méltánytalan és igazságtalan ez
a megterhelhetés, a különben is nyomorral küzdő, sze-
gény egyházainkkal szemben, bármily magasztos legyen
is a cél, amelyre az így begyűlő összeg fordítatik.
Különben is az egyházkerület által a tűzbiztosítási
alap eredeti céljával kitűzött célra, *a középületeihez
önerejőktől biztosítani nem képes, szegényebb
egyházközösségek segélyezésére* a lefolyt *34 év* alatt,
aligha fordított egy fillér is.

De meg kell még egy oldalról világitanom ezt a

a maga szabadjára kellene hagyni, hogy úgy rendezze
be templomi éneklését, a mint azt neki a fenforgó kö-
rülmények természete parancsolja, s azt tartom, hogy
ezen presbyteriánus szövetség egyházait ebben az érte-
lemben kellene felhatalmazni.

Dr. Cochrane kanadai lelkész: Azt óhajtom
felszólalásomban jelezni, hogy a kanadai presbyteria-
nusok igen nagy mértékben osztják azokat a nézeteket,
melyeknek Rennie és Dr. Mac Ewen tagtársak adtak
kifejezést; csak egy dolog van, a mit mi megkivánunk,
hogy minden egyházban legyen megállapított istentisz-
teleti rend, úgy hogy mikor egy lelkész a magaén ki-
vül más szószékbe megy, épen azon formák között
tudja az istentiszteletet végezni, mint a hogy azt az
illető gyülekezet lelkésze vezeti. Mi nálunk Kanadában
az ország egyik részében teljesen másként végezik a
nyilvános istentiszteletet, mint a másik részben. Lehet,
hogy mi annak eredményét soha nem látjuk, de mű-
ködik nálunk egy bizottság azzal a megbízatással, hogy
igyekezzék egyöntetűséget létesíteni legalább a kanadai
presbyteriánus egyházakban. A hogy ma áll a dolog,
néha az énekkar, vagy az énekvezér, vagy a nép tel-
jesen tájékozatlan a lelkész által követendő rend felől,
sőt ő maga is tájékozatlan teendői sorrendjét illetőleg.
Azt akarom még mondani, hogy míg én szeretem a
szabadságot istentiszteletünkben, úgy gondolom, hogy
sok énekünk teljesen távol áll attól, a mit istentiszte-
letnek lehet nevezni.

A mi pedig a missiói célokra és a lelkészi fizeté-

sek emelésére való adakozásokat illeti, mi Kanadában,
a világnak abban a kis részében nem várjuk, hogy oly
nagy adományok folyjanak be, a minők például New-
yorkban szoktak befolyjni, de azért mégsem hiszem,
hogy bőkezűség tekintetében egyetlen nép is felülmulna
bennünket. A kanadai presbyteriánus egyházak közül a
legszegényebbek is folytatják a jótékony munkáját,
és az evangélium támogatására tehetségök szerint ne-
mesen adakoznak.

Willson D. pittsburgi theologiai tanár: Én egy
szót sem szándékoztam a tárgyhoz szólani, ha a felol-
vasásokat egyszerűen úgy fogadták volna, a hogy azok
adattak; de mivel észrevételek tétettek azok közül né-
melyikre, helyénvalónak látom, ha én is elmondom pár
szóban saját álláspontomat. Azt hiszem, a mennyire az
én ismeretem terjed, hogy a zsoltárok énekléséhez leg-
szigorubban ragaszkodó egyházak is helyeslenek min-
den olyan törekvést, mely az éneklés javítását tűzi ki
céljául és hogy minden olyan zenét, melyre a mi walesi
barátunk célzott, nagyon szeretnénk mi mindnyájan, ha
ugyan valahol masutt élvezhetnők azt, mint a szentély-
ben. Arra az ő tervére azonban, hogy az orgonát ve-
gyük be és az énekkar tagjait szórjuk szét a gyüleke-
zetben, arra azt kell mondanom, hogy, a mennyire én
a dologba belátok, mi amerikaiak teljes nyugalommal
várhatunk az instrumentális zene behozatalára mind-
addig, míg mi beveszszük az orgonát és az énekkar
tagjait szétszórjuk gyülekezeteink tagjai között.

A mi az istentisztelet rendjét illeti, mindnyájan

kérdést, hogy beigazoljam azt, hogy az egyházkerület részére, a biztosításból származó jelentékeny kedvezmények csak az egyes egyházak érdekeinek feláldozása árán voltak biztosíthatók s hogy ez úgy látszó nagy áldozatoknál, a Fonciere pesti biztosító intézet alig áldoz valamit, sőt azt is mondhatom, hogy semmit sem áldoz.

(Folyt. köv.)

Vas Mihály,
ev. ref. lelkész.

TANÜGY.

A tanárválasztásokról.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület f. é. nov. hó folyamán tartott gyűlésén tárgyalás alá került az igazgatótanácsnak a tanárválasztásokra vonatkozó javaslata, melynek lényege abban állott, hogy a kerületi közgyűlés tanárválasztási jogát bizottság által kívánja gyakoroltatni. A tárgyalás folyamán a közgyűlés egyik tekintélyes részének a véleménye az volt, hogy a teljes képesítés fenforgása esetében, ha az illető jelöltet előnyösen ismeri az intézeti előjáróság, a választás mellőzésével meghívás útján is betölthető legyen a tanári állás, s a kerületi közgyűlés, ha ehhez a tanári kar egyhangulag hozzájárult, az állásnak ilyen módon való betöltését helyben hagyja.

tudjuk, tulajdonítsa azt valaki természetünk romlottságának vagy bármi más oknak, hogy a maga történeti folyamán a művészet rontotta meg az istentisztelet tisztaságát. Ha látni akarod a templomi zene rituálójának teljes fejlődését, menj Rómába, s megtalárod azt ott a maga szépségében és nagyságában. De mikor eljött a reformáció, nem Luthernek, de Kálvinnak a követői teljes változást idéztek elő. Reformáció volt az az istentiszteletben épen úgy mint a tanban. A zsoltárok és dicséretetek együttes használatára vonatkozólag óhajtom megjegyezni, hogy okát nem tudom adni, miért? de a zsoltárok elhanyagolására vezetett az istentiszteleteinkben. Az elv így csinálta meg a maga útját Amerikában. Az emberi elem beállítása az isteni elem megszűnésére vezetett, holott a zsoltárokból van valami olyan teljesség, melyet csak akkor ismerünk meg, ha állandóan használjuk azokat. Emlékszem, hogy egy olyan valakinek halálos ágyánál, ki a zsoltárok iránt viseltetett legmelegebb rokonszenvvel, lelkésze valamely dicséretet kezdett olvasni, mire a szenvedő így szólott: „Ne azt, ne azt. Hát nincs nekünk egy olyan zsoltárunk, mely így szól: „Miképen könyörül az atya az ő fiain, azonképen könyörül az Ur az ötlet felőkön.“ Azt mondom én ebből folyólag, hogy mikor a nyomoruság legmélyebb órái következnek be nálunk, akkor mindjárt Isten ígéjére támaszkodunk. A biblia minden zsoltára kedves az Isten népe előtt. Miért nem éneklük hát a gyűlekezetek Istennek házában többször is azokat?

A gyűlés a felolvasások s a fentebbi eszmecsere elhangzása után az ügyvezető bizottsághoz tette át további megvitatás végett az egész nagy ügyet, de a szövetségi gyűlés jegyzőkönyvében nincs több szó a közistentisztelet kérdéséről.

Csiky Lajos.

Ezen eljárás egyik felszólaló szerint azért volna óhajtható, mert az egyes intézetek kiválóbb tanulóik közül előre kiszemelve maguknak az alkalmas egyéneket, ezeket egyenesen arra nevelhették, hogy valamikor a tanári karban helyet foglaljanak. Már pedig az ilyeneknek a sorsát nem szabad a pályázat esélyeire bízni.

Megvallom, hogy én a tanári állások meghívás útján való betöltésének sehogy se vagyok hajlandó oly nagy előnyöket tulajdonítani, sőt tapasztalataim alapján mondhatom, hogy a meghívás nagyon sok visszaéléssel szokott kapcsolatban állani. Egybevetve a tanári állásoknak a meghívás útján való betöltésével járó előnyöket a választás útján való betöltés előnyeivel, arra a meggyőződésre jutottam, hogy éppen semmit sem veszít egy tanintézet sem azzal, hogy ha a meghívás útján való betöltés végképpen megszűnik is. Mert egyelőre eltekintve a meghívás körül támadható visszaélésektől, s pusztán csak abból a szempontból bírálva a meghívást, hogy a meghívás útján nyerhető tanerőt a választás által beállítható tanerő semmi színelatt nem pótolhatja-e, abban erősen kételkedem. Vajjon az a tény, hogy valamely tanerő valamikor annak a tanintézetnek növendéke volt és őt már előre arra nevelték, hogy valamikor annak a tanári testületnek a tagja legyen: vajjon biztosítja-e a fentartótestület arról, hogy a választás útján nyerhető tanerő nem jobban betöltötte volna-e azt az állást. Sőt megfordítva, mivel előre úgy sem lehet tudni, hogy esetleg melyik kiváló tanerő óhajt annak a testületnek a kötelekébe lépni, nem szenved-e rövidséget az illető tanintézet az által, hogy valamely kiválóbb tanerő elől még a pályázat útját is elzárja. Mert én pusztán frázisnál egyébbnek nem tartom azt az érvelést, hogy valamely intézetnek saját növendékei volnának legkiválóbb tanító képességgel megáldva, mert a tanító képesség meg igen sok esetben nem jár együtt a tanulásbeli eredménnyel. Kitünő tanári oklevél sem biztosít arról, hogy az illető még csak középszerű nevelői tehetséggel is bír-e. Sőt még arra sem jogosíthatja fel magát egyetlen intézet sem, hogy a saját növendékeit az egész országban a legkiválóbbaknak tartsa. S vajjon még ha az illető kitünő oklevéllel bír is, bizonyosan kiváló tanerő-e? A mennyiben a meghívott tanerők többnyire kezdő emberek, azoknak tanítóképeségéről előre semmit nem tudhatunk.

Hangzott el olyan óhajlás is, nagyon helyesen, hogy a tanárokat az illető intézet előjárósága válassza. Erre, mint az erdélyi specialis viszonyokra vonatkozó s a mi egyházkerületünk gimnásiumait nem érintő megjegyzésre nem terjeszkedem ki. De komoly megfontolásra ad okot az erdélyi egyházkerület püspökének az a megjegyzése, hogy „bár a mostani gyakorlatot nem mondhatja rossznak, mégis elítélendőnek találja a divatozó nagy mértékű korteskedést.“ Egyszersmind indítványozta, hogy az igazgatót néacs utasítsák egy a korteskedések megállítására irányuló rendszabályokat magában foglaló új javaslat kidolgozására.

Bár határozat ez irányban nem jöhetett létre, mégis az egész mozgalomnak nagyon komoly alapja kell, hogy legyen. Azon körülményt, hogy a tanárválasztások körül nagyon sok visszaélés történik, s hogy a valódi tehetség nem mindig részesül a kellő méltánylásban, eléggé bizonyítja az a tény, hogy egyik tekintélyes egyházkerület közgyűlése foglalkozott eme kérdéssel. Sőt tegyük hozzá, hogy még a f. évi novemberi konventi gyűlésen is felvetette ezt a kérdést Zsigmond Sándor, rámutatván arra a nagy bajra, hogy a

tanító, kántor és tanárválasztást illetőleg intézkedés nem történt, holott ezen állások betöltésénél még talán nagyobb a korteskedés, mint a lelkészválasztásnál.

Nézetem szeri. a tanárválasztás szabályozása csak abban az irányban nyerhet megoldást, hogy tisztelben tartandó ugyan a fentartótestületeknek a választások körül gyakorolt joga, de viszont minden eszköz felhasználandó arra nézve, hogy a legkisebb visszaélés is lehetetlenné tétessék, a meghívás joga pedig, mint legtöbb visszaélés forrása, végképpen eltöröltessék.

Barcsa János.

KÖZÉLETÜNK.

A püspöktől.

A nagytsz. esperes uraknak.

Méltóságos gróf Tisza István ur, a nagyszalontai egyházmegye gondnokává megválasztván, egyházkerületi tanácsbírói állásáról lemondott. Az egyh. kerületi közgyűlés a lemondást elfogadta s elrendelte, hogy ez állás a presbyteriumok szavazatával betöltsék. Felhívom ezért a nagytsz. esperes urakat, hogy a presbyteriumokat szabályszerű szavazataik beadására szólítsák fel. A szavazat levelek 1903. március 1. napjáig hozzám beküldendők.

Az 1903-ik évre névtárt fogunk kiadni. Kérem a nagytsz. esperes urakat, hogy az adatokat, hozzám legkésőbb január 20-ig küldjék be. Nagyon fontosnak tartom, hogy kimutattassék, hogy egyh. kerületünk kebelében, a házasságkötés alkalmából, hány egyezség jött létre a gyermekek vallását illetőleg. Kérem azért, hogy hívják fel a lelkész urakat, az állami anyakönyvvezetőktől pontos adatok kieszközlésére. Ezen adatokra nem a névtárhoz lesz szükségünk. Az 1902. áprilisi konvent 35. sz. végzése folytán kell népmozgalmi adatokat adnunk a konventnek. Ide fogjuk felterjeszteni ezen adatokat.

A névtár tartalma lesz:

1. Az egyházmegye, s tisztikara.
2. Anya, társ, leány, fiók egyház, szórványok — neve.
3. Lelkész (ek.), segédlelkészek neve.
4. Tanítók neve.
5. Szülöttek . . . meghaltak . . . házasultak . . . száma.
6. Áttértek . . . kitértek . . . felek. nélküliek . . . száma.
7. Lélekszám.
8. Posta.
9. Házasságkötésnél, egyezségekre lépett: javunkra: . . . pár kárunkra . . . pár.

Kérem a nagytsz. esperes urakat, hogy a lélekszám kimutatásánál, az 1900. évi népszámlálás adataihoz alkalmazkodjanak. Az egyházközségeket a törvényesen megállapított néven, betűsorban közöljék. Ehez könnyebbségül mellékelek egy-egy példányt e. kerületünk ez évi 257. sz. végzéséből, melyben az egyházközségek nevei betűrendben felsorolják.

Atyafiságos üdvözlés és boldog új év kívánása mellett, teljes tisztelettel vagyok,

Debreczen, 1902. december 29-én.

Kiss Áron m. k.
püspök.

Mindenkinek.

vallás és nemzetiség különbség nélkül kiket szívők önként s minden kényszer nélkül kegyes adományra buzdít.*

„Az Ur szereti a jókedvű adakozót.“ A szív tisztaságából adott ajándék megszenteli a szívet s a szív ezen belső megszentelése és ennek érzete: az Ur jókedvének, szeretetének a nyilvánulása.

Bővölködjének az Ur jókedvében és szeretetében mindenek, kik meghallják kéro szavunkat és sietnek gyámolításunkra!

Az evangéliom és a magyar Haza oltárára tesz le filléereiket, kik törekvésünket sikerre vezetni segítenek.

Célunk néhány sorban kifejezve ez: A nagyméltóságú földmivelésügyi miniszterium ev. református egyházunk részére *Bodófalva* kincstári telepen templomot épített; mi pedig meglevő pénzecskenket remélt kegyes adományokkal növelve, e remek építménnyel összhangba kívánók hozni a belső felszerelést s az így előállandó összegből padokat, szézeket, urasztalt, orgonát, harangokat és toronyórát óhajtanánk beszerezni. . . Erőnk és évek során takarítgatott pénzecskenk eme cél megvalósításához elégtelen: azért e sorokban emeljük fel kéro szavunkat.

Külön írott vagy nyomtatott ívet nem bocsátunk ki, mert ez erkölcsi kényszer volna azokra, kiket vele fölkeresnénk; pedig tőlünk távol van ily kényszert gyakorolni. Mi csak azt akarjuk, hogy *vallás és nemzetiség különbség nélkül* jóakaró figyelmét hívjuk fel magunkra azoknak, kik a mi evangéliomi vallásunk és magyar nemzetiségünk iránt bent szívökben melegen éreznek és vallásunkért, a magyarság érdekeért önként és szívesen áldoznak.

A szíves adományokat *Ev. református egyház — Bodófalva*, u. p. Bálinecz, Krassó-szörény m. címen kérjük küldeni, minek vételét e lap hasábjain fogjuk elismerni.

Atyafiu szeretettel és hazafias tisztelettel vagyunk,

Bodófalván, 1902. december hó.

Az egyháztanács nevében:

Szöllösi Imre s. k.

ev. ref. lelkész.

Jantó Gergely

egyh. gondnok.

Szeretett testvéreink az Urban!

Az Isten kegyelméből nem sokára reánk virradó 1903-dik esztendő januárjának 4—11. napjai nagy napjai lesznek az evangéliumi keresztyénségnek. Az egész föld kerekéségén mindenütt, a hova csak elhatott a Krisztus üdvözítő evangéliuma, egy hitben és egy szeretetben forrnak össze a Krisztust követő lelkek, hogy hálákat adjanak a kegyelem Istenének az ő Fiában adott nagy szabadulásért, az evangélium hódító terjedéseért, s hogy vizsgálva az idők jeleit, tanácskozzanak

* Ajánljuk e felhívást mindeneknek áldozatkész jóakaró tába. A délvid-ken 4 református telepés község van már u. m. Bunya-szegszárd, Szapáryfalva, Bodófalva és Igazfalva, melyek ez irányban végső várai az evangéliumnak és magyarságnak. Missióját mindenik csak úgy képes teljesíteni, ha a maga körében eleven egyházi életet terem. A kormány, — ezt belátva, — Igazfalván már felépítette a templomot s lelkészi lakot. Bodófalván az építkezés most van folyamatban. De a felszerelést hittársainknak magoknak kell eszközölni. E célra van e felhívó szózat kibocsátva. Szerk.

azon eszközök felől, a melyekkel Isten országának határait mind kijebb terjeszthetnék, úgy a névleges keresztyén, valamint az igaz Istent és az ő szent Fiát még nem ismert pogány világban.

Ötvenhetedik esztendeje immár, hogy az „Evangéliumi Világszövetség” kezdeményezésére e napokat az Isten iránt való hálaadás és az ő országa ügyei felett való komoly elmélkedések napjaivá avatta az evangéliumi keresztyénség. Isten áldása nem is maradt el tőlök. A letelt ötvenhat esztendőnek Isten által megszentelt munkája sok millió lelket támasztott fel a bűnnek halálából, sok millió szenvedőnek törölte le könyeit, sok millió háborgó szívnek adta vissza édes nyugodalmat a Megváltó szerető testvéri kebelén, és sok milliókat vezérelt a pogányság sötét völgyeiben ülők közül az evangéliumnak a kegyelem és az üdvösség napja által beragyogott kies mezőire.

Mindenek, a kik részt vettek e napok buzgó imádkozásaiban és komoly, evangéliumi elmélkedéseiben, egy szívvel lélekkel tehetnek bizonyosságot a felől, hogy úgy az egyesek, mint az egyházak és maga az evangéliumi keresztyénség megmérhetetlen erőket és áldásokat nyertek azokból. Bizonyosságot tehetnek, hogy a hol összeforrtak a lelkek az igaz keresztyéni hitben és szeretetben, mindenütt új élet támadt: megelevenültek a lelki halottak, megerősödtek az evangéliumi egyházak s kebelökből hódítólag hangzott ki Istennek örök ígéje még a pogány világ felé is.

Az imádkozásban és az Isten országa terjesztése felett való elmélkedésekben nyilatkozó keresztyén katholicitás áldásait látva és a magunk kicsiny körében valóban érezve is: bizalommal és szeretettel fordulunk hozzátok magyarországi evangéliumi keresztyén testvéreink, kérve benneteket, hogy az egész világ evangéliumi keresztyéneinek ezen egyesüléséhez csatlakozzatok ti is és a jövő 1903-ik év januárjának 4—11. napjain jöjjetek össze ti is és a kegyelem Istenéhez felbocsátandó buzgó könyörgéseitek mellett elmélkedjétek az Ur országának ügyei felett, úgy általában, mint különösen szeretett magyar hazánkat és magyarországi evangéliumi egyházainkat illetőleg.

Kérésünk indokolt volna, ha általában csak az evangélium hirdetésének és Isten országa terjesztésének szent ügyét tekintenők is; de minket nemcsak ez ösztönöz, hogy hozzátok forduljunk kérő szavunkkal, hanem az időknek amaz imádkozásra és dolgozásra serkentő jelei is, a melyek szeretett magyar hazánk és evangéliumi egyházaink életében feltűnnek, s a melyeket lehetetlen meg nem látanunk, ha csak készakarva be nem hunyjuk szemünket. Lehetetlen nem látnunk a bűn rettenetes hatalmát, az általa teremtettség megmérhetetlen testi és lelki nyomort. Lehetetlen nem látnunk, hogy az evangélium által meg nem tisztított és keresztyéni békességes türesre meg nem tanított lelkek miként igyekeznek kiölni e hon gyermekeiből a hazaszeretetet s felforgatni a társadalmi és állami rendet. Lehetetlen nem látnunk azt a rendszeres, céltudatos és immár nagy arányokban folyó munkát, a mely az evangélium világának megoltására irányul. S lehetetlen nem látnunk, hogy az evangéliumi keresztyénség e hazában nemcsak arra nem képes, hogy a kezében lobogó fátylával a pogány világban világoljon a lelkek megmentésére; de még arra sem, hogy azokat megtartsa, a kik gondjaira bizattak. Veszteségeink évről-évre nyilvánvalók és tagadhatatlanok. Gyülekezeteinket, egyes hiveinket elfoglalja a világnak gondja s az ebből folyó közönyösség. Az ősök hithűsége, áldozatkészsége mind-

inkább meghanyatlik bennünk, s bár egész sora állana előttünk a feladatoknak: belső gyengeségünk tudatában csak tanácstalanul állunk, legfeljebb a mindenhatónak vélt államra függesztjük segítségét kérő szemünket.

Szeretett testvéreink az Urban! Valóban szükségünk van tehát, hogy tegyünk immár valamit, a melylyel, míg általában a Krisztus evangéliuma ügyét szolgáljuk, különösen magunkon, a magyarországi evangéliumi keresztyénségen segítünk. A mit legelső sorban tennünk kell, az az, hogy magunkat igyekezzünk buzgó imádsággal, az örök élet kenyerével és az örök élet italával bensőleg megerősíteni. A míg bennünket Istennek kegyelme, a Krisztus szerelme és a Szent Lélek ujjászülő és megszentelő ereje bensőleg meg nem erősít, addig ne higgyük, hogy külső segedelem lábra állít és képesíthet magasztos hivatásunk betöltésére.

Forduljunk azért legelső sorban is Istenünkhöz, a mi édes jó Atyánkhöz és kérjük az ő segedelmét. Közeledjünk a Krisztushoz és fogadjuk be az ő életet adó erőit. Nyissuk meg szíveinket a Szent Lélek titkos hatalma előtt, hogy erősítse meg hitünket, növelje szeretetünket, adjon bátorságot a szólásra s adjon bölcsességet és erőt az evangélium fegyvereinek diadalmas forgasására.

Legjobban alkalma lehetne ennek az az idő, a mikor az egész világ evangéliumi keresztyéneinek szíve összedobban s lelke a buzgó imádságban a kegyelem Istenének trónusához emelkedik. Abban az imádságban felhangzik a könyörgés miérettünk is; s mi magunk elmulasztanánk-e, hogy magunkért könyörögjünk s elmélkedjünk azokról, a melyek a mi megtartásunkra valók? Ne, ne maradjunk hátra, hanem egyesítsük az ő könyörgésükkel a mi magunk esedezését is, hogy áldást nyerjünk a kegyelem Istenétől és megelevenedve lelkünkben életet lehelhessünk az egyházunk mezején heverő csontokba is.

Az Ur nyájának őrizetére rendelt pásztorok, előjárók, egyesületek, hivek! kérünk hallgassátok meg evangéliumi egyházunk igaz szeretetéből fakadó szavunkat és jöjjetek össze 1903. január 4-től 11-ig minden napon és imádkozzatok Istennek áldó kegyelméért és elmélkedjétek az ő országa szent ügye s annak diadalra segítése felett! A Budapesti Református Ifjúsági Egyesület megbízásából.*

Szilassy Aladár,
közigazgatási bíró.

Csürös István,
tanár.

* Ezt a hozzánk beküldött cikket e pontig szívesen közöltük. Hiszen a mi hiveink itt ezen a vidéken nemcsak január 4-től 11-ig szoktak összejönni imádkozni, hanem összejönnek az egész éven át naponként; mert hát éppen erre valók a hétköznapi istenítiszteletek sok helyen délelőtt is, délután is! Ezek a hétköznapi istenítiszteletek aztán meg is lehet, meg is szoktunk emlékezni az Urnak minden nagyságos cselekedetéről, tehát arról is, a miről ebben a cikkben szó van. De azt már több ízben kijelentettük, hogy mint igaz reformátusok, mi nem vagyunk baráta a perikoparendszernek. Csak bizzuk rájuk hiveinkre és lelkészeinkre, hogy a szükséges textusokat és biblia helyeket ők magok válogathassák ki. Ezt tartjuk helyesnek, éppen azért ennek a beküldött cikknek többi részét tisztelettel mellőzzük. Egyben felhívjuk beküldők becses figyelmét a «Magyar Állam» dec. 30-án megjelent számára, melyben valaki ezzel a „methodussal” foglalkozik! Szerk.

IRODALOM.

„Orációk a koporsó mellett“ címmel most jelent meg Farkas Sándor ev. ref. lelkésztől egy kötet temetési beszéd. A kötet 25 különböző alkalmakra írott orációt tartalmaz. Szerző minden beszédet külön halotti és bucsu imával kísér.

Az orációk — mint ilyenek — noha nem textus alapján készültek: erős bibliai szellemben vannak írva: s a helyesen alkalmazott gyakori szentirati helyek és jelesebb költőktől vett találó idézetek, valamint az egész tartalmas beszédek magában foglaló kötet szellemes invenciói arra mutatnak, hogy szerző nem csak a bibliában jártas, hanem a világi irodalom terén is otthon érzi magát.

Gondolatai: egy-két reminiscenciától eltekintve eredetiek, alkalmoszerűek, főlemelők és vigasztalók.

Írálya, bár népies, de szép nemesen egyszerű tiszta és folyékony, avatott kezű, gyakorlott tollu íróra vall.

A kötetet különösen használhatóvá teszi gyakorló lelkészekre nézve azon előnye, hogy mindenik beszéd a hozzá fűzött halotti és bucsu imával egy összefüggő egészet kepez.

Az imák buzgóságteljesek, meleg, érző szívből fakadnak, közvetlenül Istenhez beszélnek, emelnek és a beszédektől elszakítva külön, önállóan is használhatók.

A szerzőt, bár nincs szerencsém ismerni, de imái után jobb liturgusnak tartom mint homilétának.

A kötet Számer Imre könyvnyomtató intézetében jelent meg Székesfehérváron, finom papíron tiszta nyomással van kiállítva.

Lelkésztársaimnak jó lélekkel ajánlhatom. Alkalmom adtán hasznát vehetik. Ár?

Izrael's return and other verses. (Izrael megtérése és egyéb versek), ily cím alatt jelent meg a múlt év folyamán Dr. Moody Andrától, budapesti skót ref. lelkésztől egy esinos kiállítású verskötet, melyben a zsidó missió nagy barátja és harcosa Izrael népének megtéréséről és rokon vonatkozású dolgokról ír, munkáját a zsidó missió barátainak ajánlva. Az egykori választott nép szétszóratásán kezd a szerző s rámutat a Sionból jövő szabadulásra, a második templom romolhatatlan dicsőségére, melynek ura békét ad a hazátlan nép gyermekeinek, kiket nem Isten vetett el magától (Róm. 11, 1.), hanem bűnei miatt magok fosztották meg magokat az isteni kegyelemtől. De nem örökre, mert az Ur Jézus Krisztusban megjelent üdvösségből nincsenek kizárva s a második pünköst, az irgalmom órája közeleg feléjük. Majd a budapesti skót zsidó missió érdekes multját eleveníti fel, melynek létrejövetelében a múlt század első felében az akkori nádor feleségének, a buzgó protestáns Mária Dorottya württembergi hercegnőnek nagy érdeme van. A budapesti várra célzó vonatkozás és a Náthánael nyilatkozata után a skót missió iskolának történetét és működését írja le, a héber óra és ingyen kávé-adás felemlítésével s a pentateuchus néhány figyelemre méltó helyének feldolgozása után a skót bibliai terjesztő társaságot s a svábhegyi „hegyen épült templomot“ ismerteti, végül az égő csipkebokor s Izraél megtérésének még egyszerű hangoztatása után munkáját a Bárány énekének leírásával fejezi be. A versek könnyed, gördülékeny egyszerű és épen ezért vonzó nyelven vannak írva, aki kezébe veszi, nem tudja létetni addig, míg végig nem olvassa. A könyv

papírja finomminőségű s az illusztrációk között találjuk Budapestnek, Jeruzsálemnek, a budai királyi palotának, skót missiói iskolának, bibliai terjesztő társaság épületének, a Svábhegyen építendő templom környezetének csinos fényképeit. A versfüzet Budapeston Hornyánszky Vikornál és Londonban jelent meg. Az illusztrált, be-kötött munka ára 2 shilling. (Körülbelül 2 kor. 40 fillér.) Olvasása érdemes és tanuságos mindazoknak, kik birják az angol nyelvet.

N. L.

A Magyar Könyvtár gazdag gyűjteménye ismét két érdekes füzetrel gyarapodik a deczember havi számok által. A 315-ik sz. a nagy belga írónak, Maurice Maeterlincknek, a szimbolizmus mesterének új drámáját, a Monna Vannát adja először a magyar olvasó közönség kezébe, Maeterlinck új irányának ezt a legszebb termékét, mely a jövő héten kerül színre a budapesti Nemzeti színházban és a mely Ábrányi Emilben hivatott fordítójára talált. — A 316-ik füzet különösen a középiskolák magasabb osztályainak diákjai — de meg minden művelt ember számára is — szórakoztató és hasznos olvasmányt nyújt. Ez König Dénes Matematikai mulatságok című könyve, melyet előszóval Beke Manó egyetemi tanár látott el, s mely hivatva van a matematika furcsaságainak szélesebb körben való népszerűsítésére, mert könnyed hangon adja elő az algebra és a geometria sok tréfás, vagy fejtörő, de alapjában mindig komoly és tanulságos kérdését. Végül a 311—314. számokban közléteszi a „M. K.“ Jules Verne-nek, a tudományos fantasztika nagymesterének leghíresebb regényét, az „Utazás a föld körül 80 nap alatt“, címűt, melyet új és igen gondos fordításban Telekes Béla magyarított. — A gyűjtemény minden száma 30 fillér; a teljes új jegyzék, mely a „M. K.“ szerzőinek száznál több arcképpel van díszítve, kapható minden könyvesboltban, valamint a kiadó cégénél: Wodianer F. és Fiainál, Budapest, Andrassy-ut 21.

A magyar királyság első századaival és Kálmán uralkodásával foglalkozik Acsády A magyar birodalom története című művének, most megjelent 5. és 6. füzetében. Mint az előbbi füzetekben, úgy ezekben is a nemzet kialakulásának belső történetére, a szociális és gazdasági mozzanatokra helyezi a fősúlyt. Nincs magyar történelmi mű, melyből olyan élesen kidomborodnék Szent László és Kálmán uralkodói munkájának jelentősége. Gyönyörű fejtegetésekben mutatja ki Acsády, hogy az első királyok bölcs és minden ízében magyar politikája mint csoportosította a magyarság minden rétegét a trón köré, mint egyesültek a magyar állameszmében a nép legkülönbözőbb elemei. Örömmel dolgozott az egész nemzet királya oldalán és aránylag nagyon rövid idő alatt óriási haladást tett az anyagi jólét és polgárosodás terén. László már nemcsak nemzeti, hanem messze szárnyaló birodalmi politikát követett. A kicsiny Magyarországot tengeri állammá tette. Politikáját követte Kálmán is. Horváthország a magyar állam alkatrésze lett! És a nagyszerű külpolitika mellett milyen óriási munkát fejtettek ki ezek a dicső királyaink a belső kormányzás terén. Mi mindent észre vett éles szemük és mi mindenre talált orvosságot bölcsességük. A pénzveréstől, az országutak építésétől kezdve, a jogélet megszilárdításáig, a kereskedelem fellendítéséig, a katonaság szaporításától, az adóztatás igazságosabbá tételéig minden olyan mozzanatra kiterjedt figyelmük, a mi a nemzet belső és külső megerősítésére befolyhatott. Egészen új távlatok tárulnak fel az előtt, ki

Acsádnak munkájából ismeri meg a magyar királyság első századának és Kálmán uralkodósának történetét. Az megtudja, mi az igazi magyar nemzeti politika és az belé lát a fejlődő magyar közlélek mélységeibe, az megérti a magyar társadalom, a magyar gazdasági élet alakulását, a papságnak azt a fontos nemzeti munkáját, melyet a megállapodás, a megszilárdulás ez első idejében végzett. És milyen élvezetesen vezet be Acsády ezekbe a mély történelmi igazságokba! Milyen világosan értjük azt az eredményt, a mely kétségtelenül fáradságos és eredeti kutatások gyümölcse! Hisszük, hogy a közönség méltányolni fogja ennek a kész történelmi munkának kiválóságait, méltányolni annál inkább, mert ha elolvassa, neki lesz benne a legnagyobb gyönyörűsége.

KÜLFÖLD.

Külföldi egyházi élet.

(Evangélikus szövetség Németországban: a skót szabad egyház: a glasgowi hazug statisztika: mértékletességi javulás Liverpoolban.)

A németországi *Evangelischer Bund* október 6—9. napjain tartotta nagygyűlését Hagenben, Westfáliának egy kisebbrendű városában. A nevezetesebb események ezek voltak: Okt. 6-án az üdvözlések után *Bourrier* párisi lelkész tartott előadást a franciaországi egyházi viszonyokról; értesítése szerint a közel multban 800 pap hagyta oda a klérust, kiknek nevei nem jöhetnek nyilvánosságra, mert ellenök a jezsuiták heves üldözést intéznének, mint a hogy erre egy évvel ezelőtt volt eset. A kilépettek közül 11 protestáns lelkész lett, néhány pedig a bigott nevelés következtében atheista elveket vall. Szerinte Franciaország nincs messze Istenországától, csak a papokat gyűlöli, de az Isten nem. Okt. 7-én örömdetesen hallgatták végig a tagok az egylet életéről szóló kedvező jelentést, mely szerint ma már 156,342 tagja van a Bundnak, míg néhány évvel ezelőtt 13,341 egyénnel kevesebb. A mult évi bevétel 528,320 márka 42 pfennig volt, a kiadás 451,199 márka 05 pfennig s így a többlet 77,121 márka 37 pfennig. A sajtóügyi bizottság jelentése szerint a röpiratok száma 500 al emelkedett s ezenkívül több munka kiadása van folyamatban. *Fabarius* az egyletnek a német kivándorlókra vonatkozó céljairól és tevékenységéről olvasott fel és sajnálattal jelentette, hogy e téren nem tesz annyit a protestáns egyház, mint a számra nézve kevesebb katolikusok. *Dr. Buchner* arról értekezett, hogy a kath. missió minő belső veszedelemmel jár a prot. hasonnemű munkára, mivel a pogányokat nem szabadokká, hanem az egyház és Róma rabjaivá teszi, e mellett a politikától, szelid csalásoktól és becsutelen alkalmazkodásoktól sem riad vissza. *Dr. Weitbrecht* tanácsokkal szolgált, hogy a német nemzetet hogy lehetne még intenzívebb mértékben a szövetség munkásaivá szegődtetni. *Dr. Schreiber* rámutat azon körülményre, hogy Róma teljes erővel veti magát a német gyarmatokra s a kormánytól támogatásban is részesülnek. *Fliedner* madridi lelkész a spanyol protestánsizmusról számol be; az evangélikus iskolába 400 gyermek jár, az árvaházba pedig negyvenen nyernek ellátást. A nyilvános főgyűlés okt. 8-án volt, melynek legnevezetesebb pontja *Dr. Reischle* hallai tanárnak „a biblia és a ker. népelet” című értekezése volt. Több kisebb fontosságú ügy megbeszélése után *Geest* lelkész a külföldi diasprókban lakó, *Meyer*

zwickauai superintendens pedig az ausztriai protestánsok helyzetét mutatta be. *Dr. Weber* a belgiumi protestánsizmust ismertette; e szerencsétlen országban, hol 18-szor több koresma és vendéglő van, mint iskola, 60 év alatt huszezer benszülött belgát tudtak megnyerni a tiszta hitnek. Ilyen szép eredmény felmutatásával oszlott szét a tartalmas és népes gyűlés. (*Chronik der christ. Welt.*)

A skóciai *United Free Church* egyike a legvirágzóbb és legerőteljesebb kálvinista egyházaknak Számra nézve nem sokan vannak, a mult évi kimutatás szerint 495,259 felnőtt és 331,691 iskolába járó gyermektagja volt s ez utóbbiak 2402 vasárnapi iskolában nyertek valóságos oktatást. Az 1901. esztendőben egyházi célokra 1,056,347 fontot (körülbelül 12,670,000 forint!) áldoztak, még pedig a lelkészek fizetésére 285,835, belmisszióra 20,051, külmisszióra 123,055, nevelésügyi célokra 53,096, építkezésre 140,888, egyházi alapítványokra 412,699 s egyéb kiadások fedezésére 20,721 fontot. Közigazgatási tekintetben 64 presbyteriumra van osztva. Közös ügyeit a májusban ülésező *General Assembly* intézi, mely a sürgősebb ügyek elintézésére a maga kebeléről *commission* küld ki, mely évenként háromszor jön össze. Lelkészei között teljes rangegyenlőség van, az Assembly elnöke az évről-évre választandó moderator. Indiában 89 férfi és 56 nő, Chinában 17 férfi, 9 nő, Afrikában 113, a nyugotindiai szigeteken 37, Arábiában és Szíriában 4, az Uj Hebridákon 2 misszionárius működik. Zsidó missziói iskolákat tartanak Budapest, Konstantinápolyban, Tiberiásban, Safedben, Heronban; therlogiai intézetök van Edinburgban, Glasgowban és Aberdeenben. Edinburgban 51,481 tizennyolc évet betöltött hívök van 89 templommal és 111 lelkésszel. A hitbuzgóság és valódi életkeresztyénség hazája Skócia, melynek lelegevenebb egyháza kétségkívül a *United Free Church*. A hit jócselekedetekben mutatja be ternő erejét; Edinburgh egyik templomában, a hova 1231 felnőtt egyháztag tartozik, a mult évben 7156 font (85,872 forint) bevétel folyt be, noha az is igaz, hogy éppen ezen templomhoz tartoznak a leggazdagabb hivek.

A *katholikus vallásnak Nagy Britaniában való rohamos terjedéséről* sokat olvashatunk hazai lapokban is. Hogy ez a híresztelés mennyire megbízhatatlan és tendenciósus irányú, világosan mutatja a következő eset is. Az angliai kath. papok nagy port vertek fel, hogy Glasgowban és vidékén áttérések és bevándorlás következtében a hiveik száma immár 300,000. A dolog pedig úgy áll a lelkiismeretes és az igazságot szolgálható statisztika szerint, hogy a glasgowi katolikusok száma *éppen felényi*, vagyis 150,000 s így minden 1000 lakosra 158 katolikus jut. Az angol kath. egyház ügyei korántsem allanak olyan jól, mint papjaik szeretnék állítani.

A *liverpooli tanács* 1889-ben bezáratta a koresmák és mulató helyek nagy részét, a minek nem is maradt el áldásos eredménye. Mint odavaló lapok írják a részegségi és rendőri beavatkozást igénylő esetek száma 16,042-ről 4180-ra esett alá. minek következtében a rendörök számát 100-zal kevesbitették, mi által évenként 8000 fontot takarítanak, míg a népesség pedig 552,000-ről 629,000-re emelkedett.

(Edinburgh.)

Nánássy Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az új évi üdvözetek.** A főiskolai összes tanárkarok és tisztviselők, mint minden évben, úgy most is megragadták az alkalmat s új év napján testületileg keresték fel azt a két férfit, a kikhez őket a szeretet, hála és tisztelet kötelességének erős láncza fűzi. E két férfi: *Főtiszt. Kiss Aron püspök* és méltóságos gróf *Dégenfeld József* egyházkerületi főgondnok. Először ősz pátriárkánk *Kiss Aron* püspök urnál tisztelegtünk s mindnyájunk nevében a kollégium ez évi rektora *Dr. Kérészy Zoltán* kívánt ő méltóságának még számos éveket s biztosította őt arról a tettetés nélkül való őszinte ragaszkodásról, melynél értékesebb bizonyossága soha sem lehet a közhasznú munkában eltöltött életnek. Azután a főgondnok gróf *Dégenfeld József* ő méltósága ajtaján kopogtattunk be. Mint mindenkor, nyitva volt az most is előttünk. Szeretettel fogadott bennünket a mi világi böles vezérünk s a rektor üdvözlő szavaira keresetlen, de szívből jövő egyszerűséggel mondott köszönetet a róla való megemlékezésért, — igérvén, hogy a mi eddig volt az fog ő maradni a jövőben is. Mind a ketten éljenek sokáig!

— **Városi törvényhatósági bizottsági tagok választása Debreczenben.** A polgármesteri szék dec. 22-ik napján történt betöltése után (a melybe a párt fegyelem nyúgei alól egy pillanatra felszabadult közbizodalom *Kovács Józsefet* ezt az erős kalvinista érzelmű férfit ültette be) december 29-én történt meg Debreczenben a városi törvényhatósági bizottsági tagok választása. Összesen 46 bizottsági tag választott. Bennünket a választás eredménye annyiban érdekel, s valószínűleg fogja érdekelni lapunknak minden olvasóját, — hogy a tiszántuli ev. ref. egyházkerület főgondnoka gróf *Dégenfeld József* „a kalvinista Róma” törvényhatóságának immár nem tagja...! Kibukott. Gróf *Dégenfeld József* ugyanis több vármegyében virilis census alapján, de Debreczen törvényhatóságában mint választott bizottsági tag foglalt helyett. Most azonban kisebbségben maradt. Gratulálunk!!! Figyelemre és feljegyzésre méltó, hogy abban a kerületben, hol az acéljelleme és hajthatatlan kalvinista főgondnokot kibuktatták — a legtöbb szavazatot (310) *Dr. Wolaffka Nándor* makáriai választott püspök és debreceni róm. kath. plebános nyerte. S viszont gróf *Dégenfeld* helyére is az egyedül idvezítő egyháznak egyik jól ismert, de máskülönben egészen tiszteleltreméltó híve jött be. Így állunk Debreczenben a „kalvinista Rómában” az Urnak 1903-ik esztendejében!

— **A hód-mező-vásárhelyi ev. ref. egyház,** miután egyházrendezési tervezete főfő tényezőjének egy új lelkészi állás létesítésének feltételeit a felsőbb hatóság elfogadta sőt elismeréssel helyben hagyta, — legközelebb megalkotta a templomépítés előkészítő és intéző bizottságát. E bizottság a meglevő tőkekehez gyűjtést fog eszközölni a hívek között s remélhető, hogy két év alatt ez egyház negyedik templomában is felhangzik a gyülekezet buzgó hálaéneke. Ezt megelőzőleg ez egyház nem kevesebb, mint három lelkészválasztásnak néz elébe. Már meghirdette a pályázatot a segédlelkész-ellenőrségi állásra, mely voltakeppen külterületi lelkészség; most pedig a felsőbb hatósági helyben hagyó végzés hivatalos közlésével együtt csak az esperes felhívását várja az ujonnan létesített tabáni lelkészség betöltését illetőleg, s azonnal hozzáfog egy rendes lel-

kész választásának intézéséhez; majd ennek helyére állítása után jön a harmadik állás — az egyházi állandó káplánság — betöltése. Eképpen az elvesztett „egy” helyett három új lelkészi erővel fog ez az egyház gyarapodni és ez arányban méltán erősödik reménysége is hogy benne mindenképpen és jó renddel lesznek. E 3 új lelkésszel együtt ugyanis 9 sőt 10 rendes álláson levő lelkész fog munkálkodni itt az Ur szőlőjében, u. m. két régiebb lelkész az új-templom mellett; egy régiebb lelkész és az állandó káplán az ő templom mellett; egy lelkész az újvárosi templomnál, egy lelkész a tabáni templomnál — ezek saját gyülekezeti körükben, aztán a lekipásztori gond teljes érvényesítésével; a népiskolai felügyelő-lelkész, majd az ellenőrség-lelkész, e két utóbbi a külterület ref. pontjain, melyeken az istentisztelet tartásával ezek mellett még a kerületi ref. tanítók is meg vannak bízva külön tiszteletdíj mellett; aztán a pusztai lelkész-tanító az ő pusztai gyülekezetében és 10 körül sorakozik a főgym. vallás tanár is, a ki ez egyház belmissiói tevékenységéből a külter. istentisztelet tartásból, a vallásos felolvasásokból, melyeknek egyik uttörője is, mindenkor tisztelességgel kivette a maga részét s ezenkívül az általa megalakított Reform. ifjúsági egyesület vezető munkása, mint annak titkára; természetesen főfő munkatérét a főgymnasiumban találja, hol évente okt. 31-től husvétig vasárnaponként bibliai órákat s közben ifjúsági istentiszteleteket tart. A vallásos felolvasások Győrffy József lelkész buzgó vezetése mellett már az egyház 6 különböző pontján tartatnak hétről-hétre a téli hónapokon át és pedig a hívek élénk érdeklődése mellett. S fel kell említeni azt is, hogy a felolvasások tartásában a főgym. tanárok és néhány tanító is készségesen vesznek részt állandóan. Mindezen képzett és hivatott erőire tekintve, a hódmezővásárhelyi ref. egyház némi jöreménnyel nézhet jövője elé az Isten kegyelme biztonnyal megláttatja vele időről-időre az általa meghozott nagy áldozatok áldásos eredményeit az egyházi élet mezején. Méltán. Szívünkben kívánjuk ezt neki az újév alkalmából. Tegye az isteni kegyelem e nagy egyházat a tiszta evangélium fényével világoskodóvá egyházaink között!

— **Az evangélium szerént való világ-missió.** Dr. Dennis amerikai tudós egy statisztikai füzetet adott ki, melyben igen érdekes képét tünteti fel annak a tevékenységnek, melyet a protestantizmus az evangéliumi hit érdekében az utóbbi évszázad folyama alatt világszerte kifejtett. Látjuk nevezetesen e füzetből, hogy ez idő szerént van összesen 161 missió-társulat s ezek között 22 német. A munkamezőn áll 7000 missionarius és 3628 férjtelen térítő. Ezekhez számítandó 496 fi-, és 223 nő-orvos. Németország ehez ad 880 missionarius és 100 hittérítő-nővért. 78,136 benszült a segéderőt képviseli s ezek között 4170 ordinált benszült pásztor van. Ugy, hogy a világ összes részeiben közel 90000-re rug a missióval hivatás szerént foglalkozók száma. Van a missió-társulatoknak 94 felsőbb iskolájuk. 375 theologiai semináriumuk, 879 közép és 18,742 népiskolájuk; tehát összesen circa 20,000 tanintézetük több mint 900,000 tanítvánnyal. Az eredménye ezen nagy arányú tevékenységnek az, hogy immár 3,924,000 pogányból lett keresztényen vallja a Krisztust az evangélium szerént. Ha ehez hozzá vesszük Amerika keresztény néger lakosságát, mely könnyen 7 és 1/2 millióra tehető: akkor az evangélium szerént megtérített s missiói egyesületekben élő pogány-keresztények összes száma 11,174,000-re rug.

— **A Hajdu megyei tanítók Göncy-egyesületének gyűlése.** A hajdu megyei tanítók Göncy-egyesülete dec. hó 30-án tartotta évi rendes közgyűlését Debrecenben. Simon Károly hadházi tanító lendületes elnöki megnyitójában az összetartás szükségét hangsúlyozta. Majd a titkári jelentés kapcsán a bíráló bizottság tett jelentést egy pályakérdésről, melynek tárgya Gönczy Pál zeleméri tanító munkálkodásának a méltatása volt és ezzel kapcsolatban azt a gyakorlati kérdést kellett volna megoldani, hogy mivódon szervezendők az alföldi tanyai és földmives iskolák. Bár szerző a kérdés gyakorlati részét nem helyesen oldotta meg, a közgyűlés a bíráló bizottság jelentése alapján, méltányolva az anyaggyűjtés nehézségeit és szerzőnek az anyag összehordása körül kifejtett buzgóságát, a 100 korona pályadíjat kiadta a pályamű szerzőjének, kinek neve, mint a jelíges levélből kitudt: Csurka István, az egyesület titkára. A gyűlés legkimagaslóbb pontja az ifjuság erkölcsi életének megvédéséről szóló vitatétel volt, melyről Ritoók István kabai tanító tartott felolvasást. A mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatott felolvasás rámutatott azokra a körülményekre, melyek nagy mértékben előmozdítják az ifjuság erkölcsének a megromlását már a zsenge gyermekkorban. A baj már ott kezdődik, hogy a földmives szülék jó részének gyermekei nem a család körében, illetőleg annak kebelében nőnek fel, hanem mintegy abból kiteszítva minden felügyelet nélkül az utca porában az istállóknak, továbbá a minden ellenőrzés nélkül látogatott játszó tereken serdülnek fel. A szülei felügyelet nélkül látogatott bálók és lakodalmak megannyi forrása az ifjuság erkölcsi zülésének. Felolvasó végül határozott indítvánnyal állott elő, melynek egyes pontjai nagy súlyt fektetnek különösen a szülékkel tartandó értekezletekre, melyeken fel kellene világosítani őket a gyermeik erkölcsi megvédésének módjairól, továbbá sokat vár a közoktatási miniszter rendelete értelmében mindenütt szervezendő ifjusági egyesületektől és népkönyvtáraktól és a felügyelet alatt látogatandó ifjusági otthonoktól. Széles mederben folyó vita indult meg ezután, melynek folyamán felolvasó indítványai elfogadtattak s még néhány ponttal megtoldattak. Örvendünk rajta, hogy a Göncy egyesület a népünket annyira érdeklő kérdést tanulmány és vita tárgyává tette, de, mint egyik felszóláló megjegyezte, nem a vita a fődolog, hanem az, hogy tegyünk is valamit ebben az irányban. Mi a magunk részéről is annyira fontosnak tartjuk az itt felvetett eszméket, hogy legközelebb mi is elmondjuk a magunk véleményét erről a kérdésről. A gyűlésen még Boldizsár Zsigmond az „Utastást a községi iskolák” stb. részére ismertette, majd Kozma László „A tanítók háza és az Eötvös alap” címen tartott felolvasást, melyben eme intézmények felkarolására hívja fel tagtársainak figyelmét. A pénztári jelentés, továbbá a könyvtár és tanszermuzeum állásáról szóló jelentés tudomásul vétele után kezdetét vette a tisztújítás. Az eddigi elnök Kovács Lajos debreceni tanítóképezdei igazgató sok oldalú elfoglaltására való hivatkozással határozottan kijelentvén már régebben, hogy az elnöki széket tovább meg nem tarthatja, a közgyűlés megragadta az alkalmat, hogy elnöke iránt érzett szeretetének és ragaszkodásának kifejezést adjon az által, hogy Ritoók István indítványára a lemondó elnököt diszelnökké választotta meg és a gyűlésen megjelenni nem tudó elnököt küldöttségileg üdvözölte. Elnökké választott azután Kozma László, alelnökké Simon Károly és Dávid Mihály, titkárrá Kuthi Zsigmond, jegyzővé Poltnev Adolf,

muzeumórré Heccegh János, könyvtárnokká Horkay Lajos. A közgyűlés után a fehér asztalnál is összejöttek a gyűlés tagjai.

— **A „Magyar Állam” Philippusa.** Nem is sejtjük, hogy ki rejlik e név alatt, de bizvást állíthatjuk — egy alkalommal már ki is jelentettük, hogy egyike ő a „Magyar Állam” legerősebb feje, legnemesebb szívé s leghazafiasabb lelkületű munkásainak. Mindig szívesen olvassuk, a mit ír s bár két különböző táborhoz tartozunk — „Philippus”-sal szívesen kezét szorítunk. Ha sokan lennének a tulsó oldalon hozzá hasonlók — bizvást mondhatjuk, a felekezeti gyűlölség ördögei rég a pokolban volnának már s katolikusok és protestánsok vállvetve küzdenének a Krisztus és magyar haza szenteséges érdekéért. „E nemzetnek, írja „Philippus” egyik legutóbbi cikkjében. — 19 millió tagja van, kik nyelv s valláskülönség nélkül egy egészet, vajha minél egységesebb egészet. — de politikai egészet alkotnak — a magyar nemzetet, kik mind egyenlő joggal a szent korona tagjai, a király előtt, a királyok Királya előtt is tehát mind egyenlők, az ő hűséges jobbágjai és gyermekei. Tehát a katolikusoknak, mint állampolgároknak, mint politikusoknak mindenkor elemi kötelességek a protestánsokat segíteni mindabban, a mi erőssé teszi őket, az állampolgárokat. A liberális elv a maga tisztaságában a legkeresztényibb elv s nem is tudom elgondolni, miképp lehetne a magyar államban más kormány elv is, mint a minden vallástekintet nélküli egyenlőség és szabadság” stb. stb. Így ír „Philippus” s ilyen irásért tetszik ő nekünk, kik soha dicsőségünket nem kerestük abban, hogy akár a katolikusokat, akár más vallásu honfitársainkat lelkiismeretbeli meggyőződésökért háborgassuk. Mi az utógondolat nélküli és őszinte béke barátai vagyunk, veszendő lelkekre nem vadászunk, minden igaz magyar embert szívünk-ből szeretünk s így együtt érzünk „Philippus”-sal, ki szerént „haec charitas est suprema veritas”. Sajnos! Az ilyen „Philippus” féle emberek oda át ma fehér holló számban mennek s megdöbbenve látjuk, mint támadják s mint siet vele minden solidaritást megszakítani még az a „Magyar Állam” is, melynek alapítója 1859. november 14-én kibocsátott felhívásában szóról-szóra ezt mondta: „Isten kutathatatlan bölcsessége által megengedett világtörténeti tények iránti tiszteletből s éppen a katolicismus által kifejtett valódi humanismus és testvériség szempontjából az „Idők Tanuja” („Magyar Állam”) a két magyar haza különböző felekezetei között a legjobb testvéri béke, szeretet és honpolgári egyezés főtartását fogja állandóan és buzgón hirdetni”. (Lásd „Negyven év a katolicismus történetéből” 5-ik lap). Miért nem hirdeti tehát ma és miért nem gyűjti maga körül a „Magyar Állam” egy táborba össze azokat a „Philippus”-okat, kiknél hasznosabb szolgálatokat ez idő szerént alig tehet valaki más a magyar hazának!? Mi az egész vonalon felekezeti mivoltunkban meg vagyunk támadva, a fegyvert felvenni szent kötelességünk volt, de ha a magyar katolicismus élére a jezsuiták, Zichyek, Majláthok Prohászok stb. helyett „Philippus”-ok állanak, — a béke ismét helyre áll. Adja Isten, hogy így legyen!

— **A „Magyar Szó”** nyílegyenes irányban halad a protestáns érdekekért való küzdelem útjain. A 1848. XX. t.-cikkét, melynek létezését is majdnem elfelejtettük már, a „Magyar Szó” nemzeti közkövetelményé tette, szükséges, sőt talán kötelesség is ezt a lapot támogatni.

Tartalomjegyzék: 1903. — Tárcsa: Közistentiszteletünk. Csiky Lajos. — Az 1901-ik év m. rleg. Baresa János. — A tűzbiztosításügy a tisz. ntuli ev. ref. egyházkerületben és a Fonciere pesti biztosító intézet. Vas Mihály. — Tanügy: A tanárválasztásokról. Baresa János. — Közéletünk: A püspöktől. Kiss Áron. — Mindenkinék. Szőlősi Imre. Jantó Gergely. — Szeretett testvéreink az Urban! Szilassy Aladár. Csürös István. — Irodalom. — Külföld: Külföldi egyházi élet. Nánássy Lajos. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: ERŐSS LAJOS.

Kongrua-hirdetés.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium 86952 sz. a. a tiszántuli egyházkerület részére a folyó évi január-juniusi félévre a következő lelkesi fizetésekiegészítő tételeket utalványozta:

Abád-Szalók 134 k. 43 f., Adorján 378 k. 16 f., Ajak 510 k. 68 f., Albis 161 k. 32 f., Amacz 283 k. 44 f., Anarcs 316 k. 26 f., Angyalos 235 k. 88 f., Ant 46 k. 24 f., Apa 172 k. 92 f., Apagy 301 k. 48 f., Apátkeresztur 506 k. 31 f., Aranyos-Medgyes 101 k. 77 f., Árpád 27 k. 08 f., Asztély 201 k. 81 f., Atya 235 k. 56 f., Bábony 180 k. 10 f., Bács-Aranyos 358 k. 92 f., Badaló 33 k. 88 f., Bajj 85 k. 17 f., Baka 337 k. 40 f., Balazsér 440 k. 71 f., Balsa 10 k. 74 f., Bályok 118 k. 21 f., Bánfalva 302 k. 90 f., Batiz 347 k. 47 f., Bátyu 61 k. 28 f., Bélzerind 298 k. 72 f., Belényes 118 k. 65 f., Belényesujlak 203 k. 85 f., Bene 333 k. 35 f., Benk 357 k. 09 f., Bere 353 k. 93 f., Beregyujfalu 45 k. 74 f., Beregszász-végardó 311 k. 19 f., Berencs 15 k. 54 f., Berettyó-Szentmárton 300 k. 46 f., Berkesz 214 k. 40 f., Besenyőd 342 k. 76 f., Beszterecz 432 k. 63 f., Bezdéd 266 k. 03 f., Bihartélegyháza 157 k. 94 f., Bilke 504 k. 57 f., Bogát (Nyir) 198 k. 67 f., Bogyoszló 66 k. 95 f., Boros-sebes 237 k. 67 f., Borzova 489 k. 69 f., Borzsova 367 k. 45 f., Bökény 406 k. 65 f., Bucus 309 k. 46 f., Bunyaszegszárd 334 k. 68 f., Czégény-dányád 375 k. 35 f., Csaholcz 175 k. 34 f., Császló 380 k. 11 f., Csátár 107 k. 81 f., Csécse 409 k. 33 f., Csenger 109 k. 89 f., Csenger bagos 234 k. 04 f., Csenger-ujfalu 232 k. 52 f., Csepe 386 k. 60 f., Cserepes-Kenez 381 k. 88 f., Csermő 313 k. 05 f., Csetfalva 292 k. 07 f., Csokaly 197 k. 30 f., Csomaköz 126 k. 03 f., Csonka-papi 91 k. 73 f., Csorvás 284 k. 27 f., Dabole 278 k. 24 f., Danesháza 126 k. 84 f., Dara 214 k. 82 f., Darnó 386 k. 18 f., Daróc 72 k. 41 f., Darvas 167 k. 95 f., Deda 285 k. 85 f., Demecser 248 k. 57 f., Dengeleg 366 k. 35 f., Dolha 518 k. 17 f., Domahida 399 k. 22 f., Egri 309 k. 65 f., Élesd további levonásra előjegyzésben marad 27 k. 35 f., Encsenes 152 k. 73 f., Eperjeske 310 k. 46 f., Ér-adony 435 k. 18 f., Ér-endréd 79 k. 98 f., külön in tézkeedés nélkül nem fizethető ki. Ér-keserű 139 k. 45 f., Ér-körtvélyes 227 k. 52 f., Ér-olaszi 337 k. 33 f., Értarsa 339 k. 73 f., Erdő-györök 22 k. 77 f., Fábriánháza 127 k. 33 f., Fancsika 353 k. 03 f., Fekete-árdó 258 k. 99 f., Fekete-tót 266 k. 78 f., (esperesi ellenjegyzés szükséges). Fekete-patak 192 k. 34 f., Felsőábrány 373 k. 11 f., Felső-józsa 19 k. 05 f., Fenes 87 k. 10 f., Fenyés-litke 59 k. 86 f., Fertős-almás 156 k. 81 f., Forgóány 364 k. 67 f., Fornos 228 k. 54 f., Fugyi 267 k. 37 f., Fugyi vásárhely 226 k. 73 f., Füleld 163 k. 05 f., Fülöpös 259 k. 83 f., Fülöpös-daróc 367 k. 11 f., Gáborján 99 k. 07 f., Gacsály 163 k. 23 f., Gálos-petri 276 k. 20 f., Garbole 444 k. 90 f., Gebe

298 k. 95 f., Géberjén 365 k. 36 f., Geese 470 k. 05 f., Gelénes 104 k. 64 f., Gemzse 329 k. 50 f., Gencs 281 k. 46 f., Géres 171 k. 90 f., Geszteréd 278 k. 76 f., Gödényháza 380 k. 93 f., Gulács 34 k. 57 f., Gut 152 k. 02 f., Györök 167 k. 37 f., Györtelek 177 k. 37 f., Gyula 1902 nov. 1-től 1903. jun. 30-ig 176 k. 80 f., Gyulaháza 52 k. 96 f., Gyulaj 167 k. 35 f., Gyulavári 29 k. 05 f., Gyügye üres. Gyüre 330 k. 89 f., Hajdu-dorog 289 k. 40 f., Halábor 383 k. 43 f., Halmj 234 k. 33 f., Harangláb 268 k. 36 f., Hegyközkovácsi 253 k. 46 f., Hegyköz-pályi 179 k., Hegyközszaldobágy 26 k. 25 f., Hegyköz-szentimre 14 k. 56 f., Hegyköz-szentmiklós 47 k. 80 f., Hegyköz-ujlak 192 k. 25 f., Hernánszeg 244 k. 17 f., Hertelendy-falva 254 k. 28 f., Hete. — Heteny 88 k. 40 f., Hirip 158 k. 94 f., Hodász 315 k. 74 f., Homok 424 k. 37 f., Hosszmező 136 k. 90 f., Ibrony 245 k. 87 f., Ilk 1902. jul. 27-től 1903. jun. 30-ig 577 k. 35 f., Iriny 298 k. 64 f., az 1902. I. II. f. évi téves utalványozás miatt 100 k. levonása után. Istvándi 236 k. 44 f., Izsnyéte 33 k. 31 f., Jákó üres. Jákó-hodos 1 k. 15 f., Jánd 99 k. 83 f., Jármi 313 k. 63 f., Józsefháza üres. Kajdanó 434 k. 68 f., Kakszentmárton 249 k. 98 f., Kálló-semjén 366 k. 85 f., Kaplony 364 k. 56 f., Kántorjánosi 54 k. 32 f., Konyár 25+75 k. = 100 k., Karász 224 k. 16 f., Kék 262 k. 11 f., Kékese 241 k. 37 f., Kér 176 k. 60 f., Kér-semjén 329 k. 06 f., Keres üres. Kétz 358 k. 22 f., Kigyós 68 k. 19 f., Kis-bégány 186 k. 17 f., Kis hodos 332 k. 77 f., Kisjenő 271 k. 38 f., Kiskereki 46 k. 03 f., Kiskoles 129 k. 91 f., Kisléta 266 k. 24 f., Kislőnya 178 k. 63 f., Kismajtény 154 k. 72 f., Kismarja 113 k. 23 f., Kisnamény 231 k. 66 f., Kispeléske 425 k. 55 f., Kis-szántó 283 k. 03 f., Kis-szekeres 296 k. 66 f., Kisvarsány 195 k. 80 f., Klopódia 162 k. 10 f., Köly 288 k. 19 f., Komlód-tótfalu 314 k. 83 f., Komoró 368 k. 16 f., Kopócs-apáti 445 k. 51 f., Kótaj 217 k. 99 f., Kőbökút 248 k. 48 f., Kölese 285 k. 07 f., Kőmörö 252 k. 14 f., Körösszeg-apáti 197 k. 61 f., Kőszegremete 167 k. 24 f., Kunágota 14 k. 25 f., Király-daróc 302 k. 22 f., Laskod 238 k. 27 f., Lázari 235 k. 84 f., Less 448 k. 82 f., Lippa (Radna) 281 k. 70 f., Lórántháza 213 k. 72 f., Lövé üres. Lövé-petri 343 k. 51 f., Macsola 388 k. 61 f., Magosliget 373 k. 39 f., Magyarkakucs 321 k. 83 f., Majtis 317 k. 10 f., Makkos-jánosi 299 k. 42 f., Mánd 421 k. 29 f., Mándok 245 k. 36 f., Märok-papi 309 k. 72 f., Mártonfalva 417 k. 35 f., Matoes 274 k. 94 f., Mátyus 413 k. 04 f., Méhtekek 332 k. 95 f., Mérék 237 k. 78 f., Mező-telegd 249 k. 33 f., Mező-telki 216 k. 08 f., Mező-vári 120 k. 93 f., Micske 270 k. 71 f., Mihálydi 200 k. 49 f., Mikola 59 k. 99 f., Milota 218 k. 94 f., Misztótfalu 291 k. 90 f., Mogyorós 311 k. 55 f., Monostorpályi 62 k. 45 f., Nábrád 211 k. 23 f., Nagy-ar 205 k. 17 f., Nagy-bégány 347 k. 69 f., Nagy-dobos 186 k. 30 f., Nagy-gécz 324 k. 75 f., Nagy-hodos 390 k. 80 f., Nagy-kölc 236 k. 03 f., Nagy-majlát 242 k. 54 f., Nagy-muzsaly 186 k. 48 f., Nagy-szántó 229 k. 77 f., Nagy-szekeres 311 k. 40 f., Nagy-tarna 376 k. 66 f., Nagy-varsány 268 k. 27 f., Nagyfalva üres. Nevetlen-falu 270 k. 70 f., Nyiracsád 425 k. 27 f., Nyir-bogdány 312 k. 88 f., Nyüvedmada 168 k. 73 f., Nyir-medgyes 3 k. 80 f., Nyüved 193 k. 29 f., Ó-fehértó 265 k. 25 f., Ó-pályi 346 k. 52 f., Ombod 107 k. 36 f., Oros 340 k. 42 f., Ottomány 67 k. 16 f., Ó-vári 48 k. 37 f., Eör üres. Mező-ladány 373 k. 76 f., Örvénd 171 k. 23 f., Pankota 166 k. 68 f., Panyola 2 kor. 53 f., Pap 318 k. 03 f., Papos 454 k. 31 f., Parasznya 453 k. 10 f., Patóháza 331 k. 53

f., Pelbárthida 297 k. 40 f., Penyige 339 k. 24 f., Petneháza 478 k. 12 f., Péterfalva 402 k. 10 f., Péterszeg 36 k. 97 f., Pettyén 282 k. 87 f., Piriese 325 k. 65 f., Piskolt 194 k. 01 f., Poklostelek 190 k. 47 f., Pósalaka 324 k. 77 f., Pusztadaróc 379 k. 84 f., Pusztatold 196 k. 81 f., Pusztajlak 339 k. 99 f., Rád 376 k. 15 f., Rafajna-ujfalu 72 k. 67 f., Rákócy 419 k. 34 f., Ramocsaháza 357 k. 64 f., Rápolc 393 k., Remete 322 k. 12 f., Resicabánya 131 k. 81 f., Riese 335 k. 89 f., Rohod 218 k. 75 f., Rozsály üres, Salánk 14 k. 89 f., Békés-sámson 433 k. 33 f., Sáránd 130 k. 96 f., Sarkadkeresztur 193 k. 90 f., Sárköz 351 k. 28 f., Sárközujlak 461 k. 24 f., Sárosorosi 293 k. 72 f., Sényő 359 k. 83 f., Sima 333 k. 24 f., Som 51 k. 47 f., Sónkád további levonásra előjegyzésben marad 128 k. 14 f., Sónkolyos a dolhai túlélvezmény levonása után 202 k. 56 f., Surány (bereg) 382 k. 07 f., Szaboles 271 k. 31 f., Szakál a p-daróci túlélvezmény levonása után 1902. május 1-től 1903. jul. 30-ig 511 k. 11 f., Szakoly 368 k. 63 f., Szamosbecs 245 k. 90 f., Szamos dob 186 k. 61 f., Szamos-köröd 412 k. 06 f., Szaniszló 312 k. 72 f., Szárazberek 240 k. 50 f., Székely 300 k. 13 f., Szemlak 147 k. 92 f., Szentjános 58 k. 59 f., Szentjobb 292 k. 23 f., Szt-leányfalva 228 k. 18 f., Szentmiklós (Kraszna) 415 k. 43 f., Széplak 323 k. 54 f., Szerep 40 k. 44 f., Szkulya 323 k. 59 f. A kifizetés újabb intézkedésig függőben marad. Tákos 238 k. 87 f., Tamásváralja 281 k. 92 f., Tamásda 217 k. 22 f., Tass 310 k. 70 f., Tatárfalva 343 k. 47 f., Tekehéza 335 k. 65 f., Tét 240 k. 60 f., Tisza-adony 105 k. 62 f., Tisza-eszlár 70 k. 63 f., Tisza-Keresztur 410 k. 70 f., Tisza-köröd 207 k. 59 f., Tisza-lök 106 k. 25 f., Tisza-polgár 148 k. 72 f., Tiszaszalka 104 k. 76 f., Tisza-ugh 132 k. 20 f., Tiszaújhely 459 k. 40 f., Tisza-ujlak 212 k. 40 f., Tiszavid 142 k. 95 f., Tisztaberek 359 k. 59 f., Tivadar (Bereg m.) 388 k. 57 f., Tivadar (Ugoesa m.) 375 k. 29 f., Tornyos-

pálca 189 k. 41 f., Tóti 329 k. 76 f., Tunyog 174 k. 51. fill., Turterebes 225 kor. 57 fill., 63 korona 02 f., túlélvezmény levonása után. Tura 132 k. 76 f., Thuzsér 276 k. 81 f., Tisza Szentmárton 270 k. 15 f., Udvari 304 k. 10 f., Ujfehértó 67 k. 20 f., Ujléta 245 k. 77 f., Uszka 326 k. 43 f., Vaja 171 k. 93 f., Vajda 68 k. 37 f., Vámfalva 202 k. 84 f., Vámosatya 81 k. 51 f., Vámosoroszi 239 k. 91 f., Váncsod 131 k. 56 f., Vasmegyer 263 k. 81 f., Vedresábrány 492 k. 23 f., Vencsellő 120 k. 85 f., Verbőc 310 k. 99 f., Vértés 188 k. 21 f., Vetés 139 k. 37 f., Visk 1 k. 62 f., Vitka 121 k. Zápszony 49 k. 64 f., Zsadány (Bihar) 58 k. 20 f., Zsarolyán 498 k. 6 f., Debrecen. 1903. január 1-én. Egyházkerületi pénztári hivatal.

Pályázat.

A hajduböszörményi ev. ref. egyház pályázatot hirdet egy *tanítónői állásra*.

Ezen állás fizetése 800 korona készpénz és 240 korona lakbér, az egyházpénztárából negyedévenként előre fizetve. Állás 1903. febr. hó elsején elfoglalandó.

Kötelessége az iskolaszék által kimutatott osztály esetleg osztályok vezetése, tanítása.

Pályázati határidő 1903. január hó 15-ik napja, mely ideig a felszerelt kérvények alulírt lelkészhez adandók be.

Elvალasztott uti s költözködési költségre nem számíthat. Hajduböszörmény, 1902. dec. 24.

Szolnoky Gersson,
lelkész, iskolaszéki elnök.

Az őszi és téli-idény alkalmából

Ruháinkat

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

férfi fiu és gyermek ruha áruházában szerezzük be.

Legmegbízhatóbb bevásárlási forrás

Debreczen, Főtér, a magy. kir. postával szemben.

Alapított 1845-ben.